muzeum KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

ZPRAVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

ČERVENEC–ZÁŘÍ 2022

Získali jsme ocenění v soutěži Zlatý mamut!

Pravidelní čtenáři Zpravodaje a zejména návštěvníci Muzea Komenského v Přerově si jistě vzpomenou na výstavní projekt „Nevěsty z jiných světů. Cizinky v nás“ z roku 2020. Výstava z dílny ateliéru Jak obléci pračlověka Mgr. Kristýny Urbanové a Jana Půlpána propojovala nejen archeologii, historii, dějiny odívání i každodennosti, ale v neposlední řadě i genderová studia. Představila tak tisíce let historie od mladší doby kamenné po raný středověk v šesti příbězích pohledem dívek a žen, které odešly z různých důvodů ze své domoviny do geograficky i kulturně naprosto odlišného prostředí.

Jana Trtíková, Aleš Drechsler

K výběru výstavy vedla pracovníky MKP mimo jiné také dřívější úspěšná spolupráce s výše uvedeným ateliérem (počínaje výstavou Příběhy z pravěku v roce 2018) v oblasti rekonstrukce prehistorických oděvů a technologií, ve které hodláme pokračovat i v následujících letech.

Po zralé úvaze se na počátku roku 2021 autoři výstavy společně s našimi kurátory Alešem Drechslerem a Markétou Strakovou rozhodli výstavní projekt přihlásit do soutěže Zlatý mamut, kterou společně pořádají Moravské zemské muzeum v Brně, Archeologický ústav AV ČR Brno a Ústav archeologie a muzeologie FF MU Brno. Jelikož bylo z důvodu covidových omezení projektů přihlášeno méně než v předchozích letech, organizátoři soutěže přistoupili ke sloučení ročníků 2020 a 2021 a vyhodnocení bylo tedy odloženo.

Na začátku letošního května pak do Muzea Komenského v Přerově přišla skvělá zpráva – „Nevěsty z jiných světů“ se v soutěži umístily jako jeden ze tří vítězných projektů v muzejní kategorii. Slavnostní vyhlášení výsledků 3. ročníku soutěže se odehrálo 23. 5. 2022 v pavilonu Anthropos Moravského zemského muzea v Brně. Vyhlášení bylo napínavé do poslední chvíle, konkurence byla silná – do muzejní kategorie bylo zařazeno celkem 11 projektů. Nakonec jsme společně s projektem Západočeského muzea v Plzni „Ozdoby z dávné doby“ získali skvělé 2.-3. místo; odborná porota hned dvakrát hlasovala pro oba projekty shodným počtem hlasů. První místo v muzejní kategorii pak získal projekt Ostravského muzea Střípky z ostravské archeologie.

Od ředitele Moravského zemského muzea v Brně Jiřího Mitáčka autoři výstavy obdrželi nejen diplomy, ale i hodnotné ceny v podobě nových monografií z oboru archeologie, vydaných pořádajícími institucemi, které vhodně rozšíří odborný knihovní fond přerovského muzea.

Možná si někteří z vás také vzpomenou, že vernisáž výstavy proběhla krátce před prvním lockdownem z důvodu nákazy covid-19. Je pravda, že nás dodnes velice mrzí, že si tuto mimořádně zdařilou výstavu nemohlo prohlédnout více návštěvníků (muzeum bylo od 12. 3. do 10. 5. 2020 návštěvníkům zcela uzavřeno), přestože termín konání byl prodloužen až do konce července.

O to větší radost máme, že projekt ohodnotila odborná porota soutěže Zlatý mamut právě cenou Karla Absolona, jejímž cílem je ocenit především ty projekty, které se zasloužily o popularizaci archeologických výzkumů a archeologické vědy jako takové.

Přerovský entomolog Ladislav Hudeček

V letošním roce si připomínáme 150. výročí od narození významného českého entomologa, pedagoga a kustoda Městského muzea v Přerově, autora řady odborných i populárních článků a studií Ladislava Hudečka.

Šárka Krákorová Pajůrková

Ladislav Hudeček se narodil 1. 6. 1872 v Přerově jako prvorozený syn advokátního úředníka Františka Hudečka a jeho manželky Františky, rozené Zvihanové. Vyrůstal společně s mladšími sourozenci v domě č. 210 v ulici Komenského. Po ukončení obecné školy navštěvoval v letech 1882–1889 přerovské reálné gymnázium a následně studoval na učitelském ústavě v Příboře, kde v roce 1893 úspěšně maturoval.

Po ukončení studií nastoupil Ladislav Hudeček jako podučitel na dvoutřídní školu v Bochoři. S mladickým entuziasmem se pustil do práce. Svým žákům chtěl usnadnit učení, a tak začal vyrábět různé názorné pomůcky, zvláště přírodopisného charakteru. Sám vše kreslil, lepil, sbíral hmyz a preparoval. Postupem doby se stále ví-

ce věnoval entomologii. Zároveň se snažil duchovně povznést mládež, a proto často pořádal přednášky, spoluzakládal místní čtenářský spolek a cvičil děti ve sborovém zpěvu. V Bochoři se také seznámil se svou první ženou Annou, dcerou zdejšího rolníka Ferdinanda Dorazila. Dne 24. 8. 1898 si ji vzal za manželku.

POZOR!

Lacino prodávám exotické motýle pro kreslení ve vkusných soustruhovaných krabičkách i bez nich. Tak lacino, že o ceně motýla se nemluví, ale spíše o ceně krabice. **Lacino** dodávám **umělecké** vývoje motýlů, pro nové biologické směry ve vyučování přírodopisu nepostrádatelné. Museum v Brně má jich ode mne 220, a všude jsou chváleny. **Lacino** dodávám školám sbírky dle článků čítankových.

Na jubil. výstavě v Kroměříži odměněno zlatou medaili a čestným diplomem.

!! Pište si, kollegové, o cenníky!!

Hudečkovi L., říd. uč. v Žeravicích,

p. Kokory, okres Přerov, Morava.

V roce 1907 se Ladislav Hudeček společně s rodinou přestěhoval do Žeravic, neboť byl jmenován řídícím učitelem zdejší školy. V Žeravicích žil až do roku 1917, kdy odešel učit do nedalekých Kokor. I zde se věnoval entomologii. Ve svém novém působišti sbíral hmyz, který často vyměňoval se zahraničními sběrateli za cizokrajné exempláře, jimiž rozšiřoval svou vlastní sbírku. Na konci první světové války však Ladislav Hudeček ovdověl a zůstal na výchovu svých malých dětí sám. Možná proto se záhy znovu oženil. Za manželku si vzal v lednu 1919 v Přerově dámskou krejčovou Marii Lacinovou.

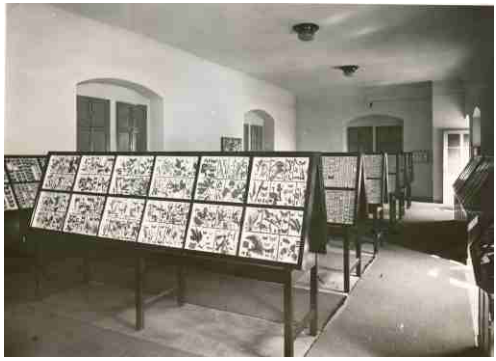

Na počátku dvacátých let nabídl Ladislav Hudeček městu Přerov k prodeji svou rozsáhlou sbírku hmyzu. V roce 1924 schválila zdejší městská rada zakoupení jeho entomologické sbírky, a to pro potřeby Městského muzea v Přerově. V roce 1926 odešel Ladislav Hudeček z Kokor a s rodinou se přestěhoval do Přerova, do Sušilovy ulice. Až do roku 1930 působil jako řídící učitel na zdejší Žerotínově obecné škole chlapecké. Poté odešel do penze a stal se na tři roky kustodem sbírek Městského muzea v Přerově. V té době také pracoval na katalogovém zpracování své sbírky, které dokončil v roce 1933. V letech 1935–36 působil jako ředitel přírodovědecké laboratoře Falco v Ostravě – Mariánských Horách, poté rok pracoval pro firmu Baťa ve Zlíně.

Ladislav Hudeček zemřel 17. 10. 1941 v Přerově a pochován byl na zdejším hřbitově. Jeho rozsáhlá sbírka motýlů a hmyzu je dodnes k vidění v Muzeu Komenského v Přerově.

PROČ MALOVAT?

Pod tímto názvem byla ve čtvrtek 23. června 2022 v Muzeu Komenského v Přerově otevřena výstava přerovské malířky Anny Sypěnové Němcové.

Kamil Lukeš

Anna Sypěnová Němcová se narodila v roce 1988 v Přerově. Od útlého dětství se u ní projevovala touha malovat, která se naplno projevila na Základní umělecké škole Bedřicha Kozánka v Přerově. Jak autorka sama říká: *„Ráda jsem byla chválena a malování mi šlo. Chtěla jsem být tanečnice, zpěvačka nebo malířka a protože se stydím vystupovat před lidmi, malování nakonec zvítězilo.“* Při rozhodování o střední škole ji ovlivnila kniha *Já, Rembrant* od Davida Weisse. Už jako náctiletá si autorka uvědomovala, že dějiny umění jsou protkány jmény velkých umělců – většinou mužů a ženy jsou v tomto oboru zastoupeny jen v malé míře, proto se rozhodla studovat SUPŠ v Uherském Hradišti obor užitá malba u akademického malíře Miroslava Maliny, a doplnit tak další slavné ženské jméno do dějepisu umění.

Po ukončení SUPŠ v roce 2007 úspěšné složila přijímací zkoušky na Fakultu výtvarného umění Vysokého učení technického v Brně obor malířství pod vedením Ak. mal. T. Lahody a MgA. V. Artamonova. Zde se naučila především přijímat kritiku, stát si za svým a jít svou cestou, jelikož již tehdy koncepce a směřovaní tvorby Anny Sypěnové nezapadala do představ profesorského sboru. Po úspěšném ukončení studií v roce 2014 učila kurzy výtvarných technik pro dospělé, od roku 2015 byla zaměstnána na základní umělecké škole, nejprve v Brně a od roku 2017 v Přerově, kde působí dodnes.

Vzorem v uměleckém tvoření pro Annu Sypěnovou byl italský umělec Nicola Samori (*1977) a také spirituální minimalismus Petra Veselého (*1953). Největší inspirací však pro autorku zůstává dění kolem ní; *„kromě zmíněných umělců nemám žádné velké umělecké vzory, spíš si vyzobávám inspiraci z života, fotek a letáků.“*

Nejčastějšími tématy v tvorbě Sypěnové jsou hledání identity, introspekce, stavy duše, náboženství a příroda. Od roku 2017 se věnuje také malbě oltářních obrazů a „drahokamů“ – realita všedního dne je jako drahokam viděný pod různými úhly. V autorčině uměleckém portfoliu nalezneme i méně tradiční umělecká díla jako jsou dopisní schránky. Další její díla můžeme najít ve Sborovém domě Českobratrské církve evangelické v Novém Jičíně – Oltářní obraz Pravda, cesta a život. A také obraz Švédské šance,

namalovaný k uctění památky obětí tragédie v roce 1945, dnes umístěný na Magistrátu města Přerova.

Čtení (nejen) na dovolenou
Sešitové edice detektivek – rozšiřuje PNS

Kdo si někdy nevzal k vodě nebo do vlaku detektivku? Taky vás trochu pojme nostalgie, když zaslechnete názvy edic jako Čtení na dovolenou, Saturn, Magnet, Haló sobota nebo Signál?

Markéta Straková

V duchu muzejních zásad zachytit a zachovat mizející svět, jsme se v naší muzejní knihovně rozhodli zaměřit na edice, které se už pomalu ale jistě stávají velkou vzácností – sešitové a brožované edice detektivek, které v dobách minulých nesly označení „rozšiřuje PNS".Často je už samo pátrání po těchto edicích a historii jejich vzniku prací přímo detektivní...
A tak z původně plánované kratší informace a výzvy, že tyto sešitové edice v muzeu sbíráme a rádi přivítáme nové přírůstky, vznikl tento článek – a posléze další...

Zatracované, tolerované, využívané

Po roce 1948 se detektivky, do té doby velice oblíbený žánr, dostaly na pranýř komunistické kritiky, stejně jako jiné „buržoazní přežitky". Byly označeny za pokleslý žánr a razilo se heslo „Socialistický člověk nevraždí!" To vedlo k tomu, že v roce 1950 vyšla pouze jediná a na dlouhou dobu poslední detektivka – Stoprocentní záhada, kterou autor exotických dobrodružných románů Mirko Pašek publikoval pod pseudonymem Martin Los, a to právě v sešitové edici (Románové novinky nakladatelství Práce) rozšiřované sítí PNS. Jediné detektivky, které pak v následujících letech vycházely, byla opakovaná vydání detektivního příběhu pro děti *Poplach v Kovářské uličce* vzorového socialistického realisty Václava Řezáče. Dospělí čtenáři měli smůlu.

Proměny edice Napětí v průběhu let

Teprve v roce 1955 byly znovu vydány Čapkovy *Povídky z jedné i druhé kapsy* a také došlo k prvnímu pokusu o „socialistickou" detektivku, respektive napolo špionážní thriller, autora E. Fikera *Zlatá čtyřka.* Právě špionážní motivy komunistická cenzura „propouštěla" nejčastěji, zejména takové, v nichž českoslovenští policisté či pohraničníci bojovali s vnějšími i vnitřními nepřáteli.
Pomyslnou zelenou pak definitivně dala žánru konference sovětských spisovatelů v Moskvě v roce 1958, která detektivku rehabilitovala jako žánr, který může „pomáhat naší straně uměleckými prostředky při výchově lidí, a především mládeže v duchu komunistické morálky." Nová, socialistická detektivka se také měla

zaměřit na budování kladného obrazu Sborů národní bezpečnosti a vyzdvihnutí významu kolektivu a kolektivní práce... Samozřejmě, že ne vždy autoři toto striktně dodržovali, a jakmile byla jednou detektivka schválena, nastal její – v našich krajích – nebývalý rozkvět.
Velký podíl na tom měly právě sešitové edice jednotlivých nakladatelství, rozšiřovaných PNS (Poštovní novinovou službou), které se místo knihkupectví prodávala v trafikách.

Překvapivé prvenství

Průkopníkem a posléze i největším vydavatelem sešitových detektivek tohoto typu bylo nakladatelství Naše vojsko – beletrie zde začala vycházet již od roku 1946, a i když zpočátku šlo především o překlady válečných románů, hned první ediční řadu, Knižnici napětí, zahájil román Eduarda Fikera *Ilavský zločin.* V této podobě řada vycházela v letech 1946–1947; kdy ovšem vyšly pouze 4 svazky. Pak byla detektivka na pár let předmětem ideových sporů a vydávání (nejen v nakladatelství Naše vojsko) se zastavilo. Avšak hned po uvolnění restrikcí se NV vrátilo k detektivní literatuře a na někdejší Knižnici napětí navázala nová edice Napětí (1957–1997, 194 sv.). Mezi její první svazky patřily reedice detektivních příběhů Eduarda Fikera a Emila Vachka, brzy se však začaly objevovat původní detektivní či špionážní příběhy dalších českých autorů – např. posléze tolik slavného a oblíbeného Václava Erbena (série o kapitánu Exnerovi), Karla Fabiána či Josefa Nesvadby. Vyšla zde též detektivní prvotina Karla Michala *Krok stranou,* jejíž publikovanou verzi ovšem silně poznamenaly četné cenzurní zásahy. Zhruba polovinu produkce této řady zaujímaly překlady autorů ze socialistických zemí, v roce 1966 se nicméně objevila antologie americké detektivky *Smrt přichází oknem* (ed. František Jungwirth) a na konci desetiletí začaly ve statisícových nákladech vycházet příběhy Agathy Christie, Georgese Simenona či Eda McBaina. To vše bylo samozřejmě čas od času „vyváženo" nějakou původní prací přetíženou idealogií – ale tyto úlitby dobovým bohům zase znamenaly, že následně prošly i tituly překvapivě čtenářsky příjemné... Zajímavé je, že v jednom období, zhruba v polovině 60. let, měly stránky edice něžně růžovou barvu...
Ne jinak to bylo i s další edicí – posléze tolik populární a asi nejznámější ze všech sešitových edic: Magnet. Edice vznikla v roce 1965 a původní koncepce série byla „prostřednictvím krátkých napínavých příběhů čtenářům přiblížit období druhé světové války a boj proti fašismu". Nicméně již záhy se ale edice začala od původního záměru odchylovat – mimo jiné vydáním špionážní detektivky Petera Cheyneyho *Temný souboj*, v roce 1968 pak Magnet vydal klasickou detektivku *Maigretova trpělivost* Georgese Simenona, reportáže o velkých zločinech *Gangsteři v galeriích* Josefa Glückseliga aj... V roce 1970 dokonce ještě stačila vyjít klasická bondovka Goldfinger Iana Fleminga, pod názvem *Zlatý fantom*. Po roce 1971 nové vedení vydavatelství usilovalo o návrat edice Magnet k původnímu zaměření na dějiny druhé světové války, konkrétně na dějiny východní fronty a Rudé armády – byl to plán, který naštěstí zase zůstal jen na papíře: vedle špionážních románů se během sedmdesátých a osmdesátých let v edici objevovaly také zručně napsané kriminální příběhy, které nakonec původní záměr zcela převrstvily, a kolem edice se vyprofilovala skupina kvalitních autorů, kteří se nezřídka inspirovali i skutečnými případy (ty daly posléze vzniknout nové samostatné edici). V Magnetu se kupříkladu objevily

Pokračování na následující straně

i beletrizované díly seriálu *Třicet případů majora Zemana (Smrt u jezera, Vrah přijde do kina, Vyznavači ohně).*
Některé příběhy vyšly též ve slovenském překladu – a nejen tam: stejně jako předchozí edice Napětí vydávala překlady autorů socialistického bloku, příběhy autorů Magnetu zase vycházely v překladech v zemích RVHP (př. *OK 096 se nehlásí* Jiřího Marka, které u nás vyšlo jako Magnet 5/79, bylo v roce 1986 vydáno v Bukurešti v nakladatelství Editura Militara jako *„OK 096 nu raspunde"*).
Průměrný náklad jednotlivých sešitů periodické řady Magnet se v šedesátých letech pohyboval v rozmezí 50 000–60 000 výtisků, v sedmdesátých a osmdesátých letech se některé tituly dotkly hranice 200 000 výtisků. Zpočátku vycházelo 6, později 12 svazků ročně (výjimečně 13) s měsíční periodicitou; v 70. letech vedle číslované řady vycházely i nečíslované, tzv. zvláštní přílohy periodické řady, kam byly nejprve řazeny propagandistické příběhy o diverzní činnosti emigrantů na Západě – ty ale v 80. letech nahradily populární brožury dr. Plzáka s ilustracemi Neprakty.

Design edice Magnet v 60. letech – měnil se i formát

Na grafické podobě publikací (nejprve obsahovaly fotografie, od poloviny 70. let autorské ilustrace nejen na obálce, ale i uvnitř textu!) se od počátku podílela řada významných výtvarníků: v 60. letech mj. Otakar Karlas, Jan Kristofori, Václav

Magnet v letech 70.-80.

Sivko či Karel Teissig; v 70. a 80. letech pak např. Miroslav Březina, Luděk Buriánek, Miroslav Havlíček, Ivo Lukuvka a Irena Vršecká.
Na začátku roku 1975, k desetiletému výročí existence edice, vyhlásila redakce řady Magnet anketu, v níž se čtenáři měli vyslovit k charakteru a tematickému zaměření edice; výsledky byly následně uveřejněny v čísle 6. onoho roku za samotným příběhem (Kanárek nezpívá) – a my tak máme i nyní k dispozici zajímavá čísla, údaje i hodnocení: složení čtenářské obce podle pohlaví (64,76% mužů, 35,24% žen), podle věku (do 24 let 17,78%, 25-34 let 37,34%, 35-44 let 24,79%, 45-54 let 14,85%, 55 a více let 5,24%). Podle vzdělání pak 18,84% čtenářů uvedlo základní vzdělání, 42,24% bylo vyučených v oboru nebo s nižším odborným vzděláním, 23,85% absolventů středních škol s maturitou, 7,41% vysokoškoláků. Zajímavé také je, že 84,1% dotázaných uvedlo, že si uschovávají všechny tituly;

13,2% si uchovává jen některé a jen 2,7% uvedlo „tituly si neschovávám“. Převažující množství kladných odpovědí se dalo do jisté míry očekávat, neboť na anketu odpovídali čtenáři, kteří si edici kupují, což je samo o sobě vyjádřením zájmu – stejně jako obrovský náklad, ve kterém se Magnety vydávaly (a v současné době se ta čísla mohou zdát až neuvěřitelná).
I kvůli tomuto zájmu se nakladatelství Naše vojsko pustilo do dalších sešitových edic – a to příloh svých vydávaných časopisů. To bylo ve své době novum – a jako první si to nakladatelství vyzkoušelo u časopisu Signál, který byl velice populární, a z původního periodika pro Svazarm se stal nejen široce rozšířeným, ale také velkou konkurencí Mladého světa.

Přílohové magazíny Signál a Stop hranice

V roce 1977 začala redakce Signálu připravovat sešity detektivních příběhů nazvané Přílohové čtení Signálu. Původní koncept těchto sešitů byl vcelku jednoduchý. Byly stejně jako časopis Signál určeny pro širokou veřejnost, vycházely dvakrát ročně a obsahovaly krátké příběhy s detektivní zápletkou, které byly inspirovány skutečnými kriminálními případy. Proto také nesly podtitul „příběhy z archivů kriminální služby“. Do jednoho sešitu, který měl zpravidla něco kolem sto padesáti stran, se vešlo asi dvacet povídek. Náměty byly velmi různorodé a obsah jednotlivých sešitů byl vcelku věrným odrazem toho, jaké případy v té době Sbor národní bezpečnosti řešil. Co do počtu jednoznačně dominovaly příběhy, které se týkaly různých druhů majetkové a hospodářské trestné činnosti (rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, vykrádání bytů, vandalismus atd.). Čtenář také občas mohl nahlédnout do polosvěta vekslaků, hazardních hráčů nebo fotbalových chuligánů. Častým námětem byla trestná činnost spadající do kategorie „kriminalita mládeže“. Nechyběly ale ani texty, které byly inspirovány skutečnými případy brutálních vražd nebo znásilnění. Povídky psala poměrně pestrá směsice autorů. Patřili mezi ně třeba Jiří Margolius, Bohumil Lipert, Antonín Jirotka, Ivan Šafhauser nebo Jan Cimický. Jak tento krátký výčet napovídá, často se jednalo o zavedené spisovatele, kteří se populárním variantám detektivního žánru věnovali dlouhodobě. Zvláštností Přílohového čtení Signálu byly krátké dovětky, které byly připojeny za každým příběhem. Jejich autory byli zpravidla právníci nebo psychologové, kteří se v rozsahu jednoho či dvou odstavců pokusili z odborného hlediska shrnout a analyzovat právě uzavřený případ a vyvodit z něj morální ponaučení.
Od druhé poloviny 80. let začala příloha vycházet častěji (někdy až pětkrát za rok), vedle *„Příběhů z archivů kriminální služby“* se začaly objevovat také sešity s podtituly *Případy světové špionáže* nebo *Z archivů čs. rozvědky a kontrarozvědky.*
Distribuce Přílohového čtení Signálu byla zajišťována stejným způsobem jako u „mateřského“ časopisu Signál a jako u všech těchto edic – prostřednictvím PNS. Cena jednoho výtisku se v letech 1977–1989 držela na devíti korunách a padesáti haléřích, a vydavatelství si nikdy nemuselo stěžovat na problémy s od-

bytem, neboť magazín si ve své době získal řadu věrných čtenářů.
Přílohové čtení Signálu vycházelo až do roku 1991 a kolektiv autorů, kteří detekivní povídky psali, zůstal v podstatě stejný. Totéž se dá říci o grafické úpravě a stránkovém rozsahu magazínu. Vydavatelství Magnet-Press po zrušení Přílohového čtení Signálu začalo v roce 1991 vydávat novou edici Krimi Signál, která svou grafickou úpravou i obsahem velmi úzce navazovala na původní magazín. Když v roce 1997 vydavatelství Magnet-Press zaniklo, edici převzala Pražská vydavatelská společnost. Sešity detektivních povídek s logem Signálu tak vycházejí dodnes.
Vlastní magazín s názvem B-Bezpečnost začala v roce 1982 připravovat také redakce časopisu Bezpečnosti (interní časopis pro příslušníky VB a obdobných složek, spadající rovněž pod nakladatelství Naše vojsko). Magazín byl na rozdíl od původního časopisu určen pro široký okruh čtenářů a vydavatelství Naše vojsko jej dodávalo do běžné distribuce. Hlavním cílem magazínu bylo čtenářsky atraktivním způsobem přiblížit československé veřejnosti práci státobezpečnostních složek ČSSR.
Magazín vycházel jednou za rok a na svých sto šedesáti stránkách nabízel poměrně pestrou směsici literárních žánrů. Základním stavebním kamenem obsahu byly „reportáže z terénu". Čtenáři se tak mohli dozvědět, jak vypadal běžný pracovní den člena dopravní hlídky VB, příslušníka Hradní stráže, celníka, pohraničníka nebo profesionálního potápěče ve službách SNB. Některé reportáže měly lehce investigativní charakter a upozorňovaly na různé nešvary typické pro tehdejší československou společnost. Druhým pilířem magazínu byly krátké detektivní povídky inspirované skutečnými kriminálními případy. Jejich tematické rozpětí bylo velmi široké a do značné míry se podobalo textům z Přílohového čtení Signálu. Mezi lehce úsměvné příběhy z této kategorie patřila třeba povídka s názvem *CI-5 na severu Čech* z roku 1988, která pojednávala o tom, jak negativní vliv může mít na dospívající mládež ve své době nesmírně populární britský televizní seriál Profesionálové.
Grafická podoba magazínu se v průběhu let příliš neměnila. Obálka byla vždy barevná, fotografie a kresby uvnitř sešitu převážně černobílé. Pro úplnost je třeba dodat, že každé vydání magazínu B-Bezpečnost mělo ve svém závěru také několik stran věnovaných sportovním reportážím a křížovkám. Cena jednoho výtisku byla 9,50 Kčs. Magazín zanikl společně s časopisem Bezpečnost na počátku roku 1990.
Podle podobné šablony byla vytvořena i další přílohová edice: Magazín *Stop hranice* vycházel jako příloha časopisu Pohraničník – Stráž vlasti. Obsah obou periodik tedy připravovala stejná redakce. Stop hranice byl ale na rozdíl od Pohraničníka – Stráže vlasti určen pro širokou veřejnost a vydavatelství Naše vojsko ho dodávalo do běžné distribuce. Periodicita magazínu se ve druhé polovině 80. let ustálila na jednom čísle za rok a k dostání byl v novinových stáncích za 9 Kčs. Hlavním posláním magazínu byla popularizace práce československých pohraničníků. V podstatě se tedy jednalo o pohraničnickou variantu „esenbáckého" magazínu B-Bezpečnost. Sama obsahová skladba magazínu se v průběhu času příliš neměnila. Na jeho zhruba sto šedesáti stranách jednoznačně dominovaly reportáže a povídky ze života československých a sovětských pohraničníků a celníků.
Stejně jako v případě samotného časopisu Pohraničník – Stráž vlasti, také zde se v hojné míře objevovaly texty přeložené

z ruštiny, které redakce pravidelně přebírala z „bratrských“ sovětských periodik. Nezanedbatelný prostor náležel také článkům, které informovaly československé čtenáře o temných stránkách života na Západě. V souladu s tematickým zaměřením magazínu se velmi často jednalo o texty věnované pašování drog a dalším typicky „západním“ druhům organizovaného zločinu.

Přidávají se další a zájem stoupá

Po vzoru nakladatelství Naše vojsko se pro vlastní ediční řadu, která by byla dokladem vstřícnosti nakladatelské politiky vůči běžnému čtenáři, rozhodlo i nakladatelství Svět sovětů – a tak se jako protiváha edic Knihovna sovětských románů či Knihovna Stalinových cen jako první objevila knižní, nesešitová edice *Dobrá dobrodružná díla* (1958–1968, 38 sv.). Edice se specializovala na populární literaturu: detektivky, špionážní příběhy a průkopnicky též vědecko-fantastické prózy (vyšly zde kupříkladu texty bratří Strugackých či Kira Bulyčova), zařazeny byly ale i knihy autorů z nesovětských literatur (Rudolf Luskač aj.). Výrobní problémy způsobené dlouhými termíny knižních vazeb nakladatelství vyřešilo zavedením obdobně zaměřené edice levnějších paperbacků *Saturn* (1964–1991, 166 sv.), jejichž distribuci zajišťovala Poštovní novinová služba (PNS). Obě edice dosáhly značné čtenářské obliby, přičemž Saturn, jehož knihy vycházely ve vysokých nákladech, příležitostně přejímal tituly Dobrých dobrodružných děl – obzvláště z ranku sci-fi.

Pro nás je také zajímavé, že produkce byla tištěna nejčastěji v různých závodech národního podniku Tisk Brno (zpravidla v Přerově a Českém Těšíně).

Edice Saturn pak byla jediná, která zůstala i později, když se v roce 1968 původní nakladatelství Svět sovětů přerodilo do

Výrazně se měnila i edice Saturn – včetně loga

nově vznikajícího Lidového nakladatelství a všechny ostatní dosavadní edice byly ukončeny a zavedeny nové (z nichž kupříkladu nově vzniklé knižní *LK – Lidové čtení* – charakteristické svým malým formátem, přejímalo některé tituly Saturnu z řad sci-fi).

V 60. letech se na úspěch těchto dvou nakladatelství se sešitovými či brožovanými edicemi rozšiřovanými sítí PNS rozhodla navázat další nakladatelství – nakladatelství Lidová demokracie (později Vyšehrad) počalo rokem 1968 vydávat sešitovou edici *RoK (Románová knižnice)*, která byla k dostání jen v trafikách. Figurovala zde hlavně původní česká tvorba – a to především detektivky autorů Jiřího Brabence (též pseud. Eric Kraft), Oty Hofmana (pseud. Ota Dvorský), Jana Kaštánka či Vladimíra Straky. V roce 1970 edice po jistých peripetiích zanikla, za dobu své existence dosáhla počtu 22 titulů a to ve vysokých nákladech (průměrně 50–70 000 ks).

V nakladatelství Orbis byla pro detektivní, dobrodružnou a fantastickou literaturu vytvořena speciální překladová řada *Kobra* (1969–1971, 24 sv.), která měla zprvu sešitový charakter, později vy-

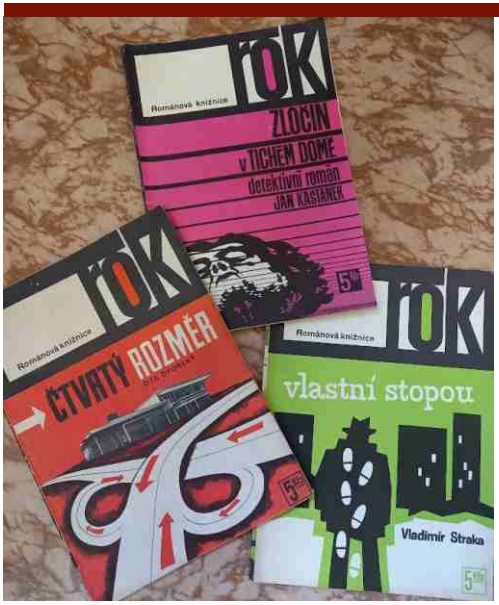

Edice RoK měla velký sešitový formát

cházela ve formě brožovaných knih. Detektivku zde zastupovali klasikové žánru (E. S. Gardner, Agatha Christie, Ed McBain, Georges Simenon); vědecko-fantastický žánr reprezentoval diptych *Únos na Mars* (obs. prózy R. A. Heinleina a Metoda Suchdolského) a romány Hanse Kneifela a Clifforda Simaka. V uspořádání a za překladatelské účasti Jana Zábrany (jenž se uplatnil jako překladatel u řady dalších svazků edice) zde vyšla antologie světových hororů *Lupiči mrtvol.*

Stejný velký formát měla zpočátku i edice Kobra

K sešitovým edicím sahala i některá krajská nakladatelství – jako třeba nakladatelství Růže v Českých Budějovicích – to se snažilo také prosadit na celostátním trhu vydáváním levné lidové četby. Vznikly tak edice *Česká čtyrkorunovka* (1968–1969, 13 sv.), později po zvýšení ceny přejmenovaná na *Českou četbu* (1969–1971, 22 sv.). Česká čtyrkorunovka byla koncipovaná jako „čtení pro rodinu". Kromě reedic klasických děl české literatury 19. a počátku 20. století (Jindřich Šimon Baar, Karel Klostermann, aj.) a autorů spjatých s jižními Čechami se v ní postupně začaly objevovat tituly v různé míře využívající prvky populární literatury – a rovněž i klasické detektivky (Karel Čapek, Eduard Fiker, Vladimír Straka aj).

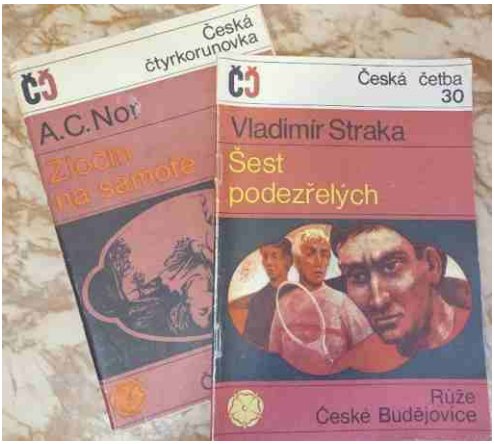

Česká čtyřkorunovka, posléze České čtení z jižních Čech

Zcela ojedinělý je pak počin deníku Rudé právo – v rámci sobotního vydání Rudého práva, které obsahovalo víkendovou přílohu *Haló, sobota*, posléze zavedlo i stejnojmennou edici brožovaných vydání detektivek pod logem Haló sobota. V letech 1970–1990 zde vycházely detektivky výhradně českých autorů.

Velké množství detektivek pak vycházelo v edici *Románové novinky* nakladatelství Práce (1946–1992, pravděpodobně

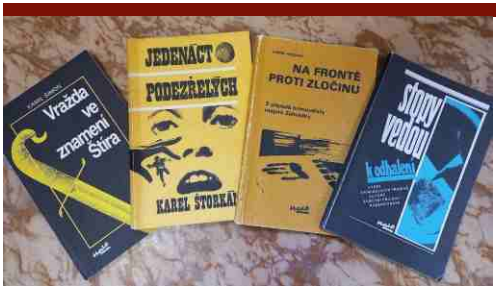

Edice Haló sobota Rudého práva

327 sv., 1948 zahájeno nové číslování, od 1975 nečíslováno), které svým formátem navazovaly na předválečné a protektorátní sešitové edice populární literatury (*Rodokaps, Večery pod lampou*). Vzhled edice se několikrát změnil: tradiční sešitový formát A4 se roku 1949 zmenšil na formát A5 a od roku 1951 vycházely svazky edice v podobě brožovaných knih; původně čtrnáctidenní periodicita se změnila v přibližně měsíční. Distribuci knižnice zajišťovala jako u jiných nakladatelství síť PNS.

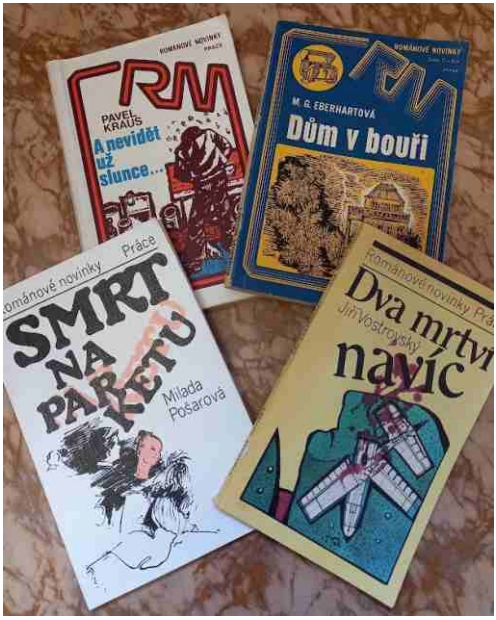

Románové novinky měnily design i formát. Vzhled v 70.–80. letech.

V prvních letech vycházely v Románových novinkách původní i přeložené detektivky, napínavé romány situované do válečného období, ale i klasika 19. století (Honoré de Balzac, A. P. Čechov), případně novinky světové prózy (William Saroyan). Po roce 1949 se na krátký čas dostaly do popředí tendenční romány s budovatelskou tematikou (mj. Karel Fabián /též pod vl. jm. Eduard Kirchberger/, Tomáš Hrubý) doplňované českou i světovou klasikou. Postupně do edice pronikala i próza utopická nebo vědeckofantastická, v níž převažovaly překlady. Zřejmý návrat ke světové detektivní literatuře (E. S. Gardner, Agatha Christie) vyvažovaly prózy z 19. a první poloviny 20. století, často s dobrodružnou zápletkou (Théophile Gautier, Pierre Loti, Robert Louis Stevenson). Po roce 1970 se Románové novinky již zcela soustředily na populární literaturu, zejména na dobrodružný a detektivní žánr, a začaly hojněji zařazovat i původní českou tvorbu (Jaroslav Andrejs, Zdena Frýbová, Alois Joneš, Pavel Kraus, Josef Kutík, Slávka Poberová ad.). Vzrůstající popularitu vědecké fantastiky v osmdesátých letech zachycovaly jednotlivé výbory ze sci-fi socialistických států (bulharská, polská, východoněmecká, jugoslávská ad.).

Proč je sbíráme?

Kromě toho, že jsou tyto sešitové edice mizejícím fenoménem, jsou také skvělým obrazem dané doby, v níž vycházely, názorových stereotypů i klišé; stejně jako předkládaného obrazu Sboru národní bezpečnosti, posléze Veřejné bezpečnosti... Jsou také dokladem diplomatických tahů nakladatelství, ústupků a „úliteb bohům“, díky nimž se podařilo do edičních plánů prosadit i vydat literaturu zábavnou a dobrodružnou – a to často i tituly, u nichž by to nikdo nečekal... Distribucí přes síť Poštovní novinové

služby (PNS) se všem těmto nakladatelstvím, které se vydaly touto cestou, podařilo nejen dosáhnout možnosti vysokých nákladů a zároveň nízkých cen, ale ruku v ruce s tím, což bylo nejdůležitější, taky dostupnosti pro nejširší veřejnost, která byla jejich adresátem – protože na rozdíl od knihkupectví, jejichž síť byla omezená, trafiky PNS byly všude: na nádražích, vesnicích, před fabrikami, u zastávek, doslova na každém rohu. I to je možným vysvětlením neobyčejné popularity těchto edic.

Že obzvlášť opatrujeme ty, v nichž figuruje muzejní prostředí anebo děj zavádí hrdiny přímo do našeho města, je pak už jen třešnička na badatelském dortu.

O jejich knižních sestrách – zavedených edicích detektivek, které se rovněž nezřídka staly fenomény, si povíme příště: čeká na nás *Smaragd, Spirála, Kapka, Gong, Omia* či ono avizované *Čtení na dovolenou*...

Výzva!

Máte-li doma některé ze starých sešitových detektivek, nevyhazujte je! Přineste nám je do muzejní knihovny!
Knihovna Muzea Komenského, Horní nám. 21, Přerov
(Případně je můžete nechat na pokladně zámku.)
Předem děkujeme.
knihovna@prerovmuzeum.cz

Výstava Poldi Habermann – sochy, obrazy

Na třetím nádvoří hradu Helfštýn začala v sobotu 11. června 2022 další z výstav zaměřených na umělecké zpracování kovu.

Jan Lauro

Správa hradu představí výběr z aktuálního díla Poldi Habermanna. Jihlavský rodák je jedním z řady žáků a pokračovatelů umělecko-řemeslné tradice nestora uměleckého kovářství Alfreda Habermanna známého i díky spoluzaložení Hefaistonu na Helfštýně.

Poldi studoval na Ústředí uměleckých řemesel. Ještě v 70. letech se stal také restaurátorem kovů. Od roku 1989 je držitelem titulu Mistr umělecko-řemeslné práce v oboru umělecké kovářství. Následně absolvoval restaurátorský kurz v Centro Europeo UNESCO v italských Benátkách.

Ve své rané tvorbě se soustředil na tradiční postupy a jeho práce byla spojená s překováváním a tvarováním běžných profilů železa. Zajímavý odklon sledujeme v jeho práci po roce 2000, kdy se pustil do více sochařského pojetí figur komponovaných z industriálních mate-

riálů. Tehdejší kombinace svařenců z vinklů s kovanými detaily a acetylenem dotvářenými strukturami zaplnily sezónní výstavu galerie hradu Helfštýn naposledy v roce 2010. S odstupem další dekády si Poldi našel zcela nové pojetí práce s kovem. Jeho současné dílo za sebou nechává snahu o tradiční kovářské postupy. Figury, které se zrodily v jeho ateliéru během posledních měsíců, jsou čistě sochařskými díly. Hlavní roli v nich nehraje materiál, ale hledání správné formy. Jsou plné expresivity, dynamických pohybů a výmluvných gest. Ženské i mužské postavy často v posedu, nebo v podřepu vyvolávají směs emocí. Vším prostupuje zvláštní druh napětí, které umocňuje syrovost povrchových struktur s temnou patinací.

V kontrastu s dramatickým vyzněním sochařské části výstavy jsou Poldiho malby plné barev s živým rukopisem, realistickými prvky a zachycenými motivy vlastních soch, usměvavých tváří autorových blízkých či oblíbených míst.

Výstava bude k vidění do 25. září 2022.

KOV VE MĚSTĚ 2022

Město Lipník nad Bečvou společně s Muzeem Komenského v Přerově, v jehož správě je hrad Helfštýn patří do Kruhu kovářských měst. Mezi tradiční společné aktivity patří prezentace umělecko-kovářských prací v centru Lipníku pořádané pod názvem Kov ve městě.

Jan Lauro

Většina místních si tento projekt spojuje s letní výstavou rozměrných kovových soch, které zaplní náměstí, okolí hradebního systému a případně plochy v zámeckém parku či u bývalé synagogy.

Pro letošní ročník se pořadatelé akce rozhodli pro mírně pozměněný koncept celé akce. Snahou bude zkušební ročník, který oživí i výlohy prodejen na náměstí T. G. Masaryka. Pár rozměrných exponátů z Helfštýna doplní plochu náměstí, ale to hlavní z letošního Kovu ve městě si budou zájemci o kovářské řemeslo muset najít za výkladními skříněmi vybraných obchodníků. Cílem této změny je vtažení místních provozovatelů kaváren, lékáren a obchodů různých druhů zboží do dění kolem pořádání celé výstavy. Vedení města a vedení správy hradu má sice kovařinu hluboko pod kůží, ale chceme, aby toto krásné řemeslo do budoucna přijali za své i další. Přejeme si vytvořit nenáročnou formu spoluúčasti a vzájemného sdílení informa-

cí o aktivitách spojených s uměleckým zpracováním kovu na území kovářského města a kovářského hradu. Kujeme to totiž spolu.

Během roku se u nás uskuteční pestré výstavy, kurzy, ale i workshopy a přednášky, v nichž hraje kovařina hlavní roli. Věříme, že když budou informace o těchto aktivitách dostupné na více místech než jen v informačním centru a pokladně hradu, jejich šíření se stane součástí běžných hovorů třeba při nákupu domácích potřeb nebo při srkání kávy v podloubí.

Výstava s sebou přinese potřebu hledání pro všechny, kdo budou chtít zhlédnout všechna díla, zároveň příjemnou procházku po náměstí a možná i motivaci nahlédnout do výloh, kam by třeba zrak za normálních okolností nezabrousil. Naopak těm, kteří vyráží na náměstí za nákupy, přinesou vystavená díla překvapení, když za sklem elektro prodejny uvidí mikročipy vykované z masivních trubek, nebo se jim střevíček za výlohou prodejny obuvi bude zdát nějaký nepohodlný. Jak by taky ne, když půjde o dílko vykované z plátu železa.

Tematicky jsme se snažili ke každé prodejně vybrat dílo s nějakou spojitostí. Zpravidla do jednotlivých obchodů zakomponujeme vždy po jednom až dvou exponátech. Výjimkami se stanou prostory informačního centra a bývalé prodejny drogerie mezi spořitelnou a průchodem – tam dojde k vyšší koncentraci vystavených prací.

Všechny artefakty převezeme z podsbírky uměleckého kovářství z helfštýnských depozitářů. Mezi autory se objeví řada českých tvůrců, ale i mistrů ze Slovenska, Ukrajiny či z Itálie. V součtu půjde o tři desítky objektů vykovaných převážně přímo v historické kovárně hradu Helfštýn.

Kdepak jsou naše vysílačky?

Předkládaný příspěvek odpovídá na ožehavou otázku, kde budeme při podzimních inventurách majetku kontrolovat tři satelitní vysílačky ANITRA zakoupené na detailní sledování tažných ptáků. V zimě 2021/2022 jimi byli označeni tři jedinci káně rousné.

Jde o druh, kterému se v posledních čtyřech letech (přesněji řečeno zimách) intenzivně věnuje Ondra Boháč, přerovský rodák a odchovanec ornitologické stanice a Moravského ornitologického spolku. První z jedinců, samec ve 2. roce „Bystročan", byl označen těsně před koncem roku, 27. 12. 2021 u Bystročic u Olomouce, další dva nedospělí samci potom 13. února 2022 v blízkosti Slezské Harty na Bruntálsku. Letošní odchyty provázely potíže – na rozdíl od loňské zimy bylo jen minimum hrabošů polních a navíc často foukal silný vítr.
Důvodem, proč jsme se rozhodli pro tento nákup, byly nesmírně zajímavé výsledky sledování jiných tří jedinců minulou zimu; jeden z těchto ptáků označených na Bruntálsku hnízdil na norském pobřeží, zatímco další jedinec pobýval na ostrově Kola a třetí vyrazil zdaleka nejdále, až na poloostrov Tajmyr na pobřeží Moře Laptěvů! Káně rousné s našimi muzejními vysílačkami nenabraly takový rozptyl – v současné době se všichni tři samci nacházejí v severovýchodním směru od místa kroužkování (viz přiložená mapka). Jak u Bystročana, tak u jednoho ze samců od Slezské Harty je zajímavý návrat více jak 500 km zpátky jižním směrem z nejseverněji dosažených bodů. Důvodem mohl být propad početnosti jejich hlavní potravy v těchto končinách, lumíků – podle vyhodnocení aktuálních map zahnízdil jen jediný z označených samců. Určitě bude zajímavé, zda se alespoň jednomu z nich podaří husarský kousek jako ptákovi označenému minulou zimu, který se na zimu vrátil na přesně tu samou louku, kde byl rok předtím Ondrou okroužkován. Neméně zajímavá bude služební cesta do končin nepřístupného severního Ruska za účelem inventur muzejního majetku ...

Josef Chytil

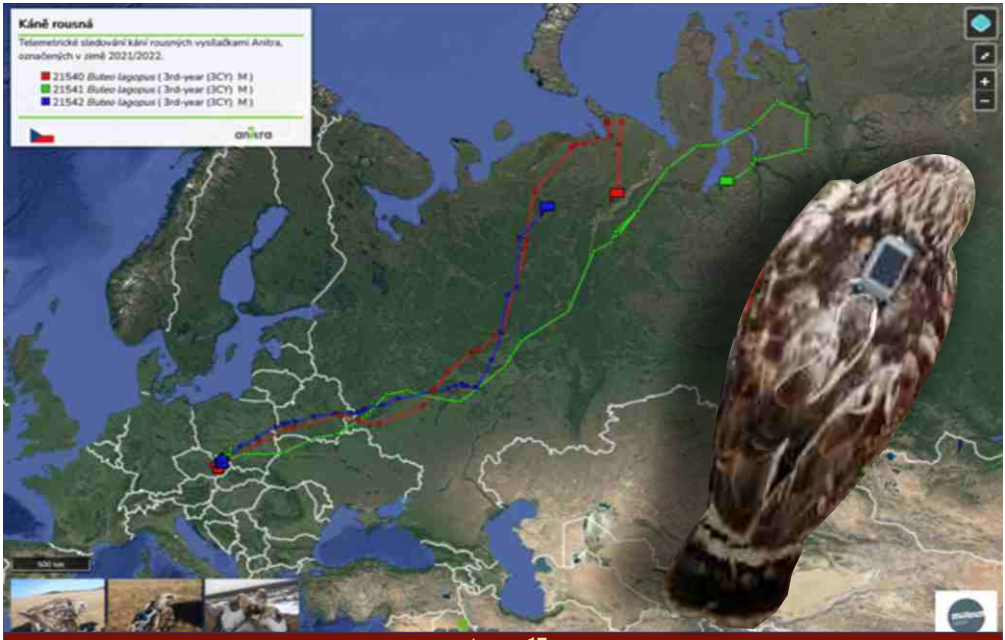

Archeologické objevy ve dvoře Blažkova domu

Archeologové přerovského muzea učinili na počátku léta 2022 v souvislosti se stavební akcí „Blažkův dům – inovační centrum (rekonstrukce, stavební úpravy)“ zajímavé objevy vztahující se k vývoji středověkého až raně novověkého osídlení města Přerova.

Zdeněk Schenk

Předmětná lokalita se nachází v dolní jihozápadní části náměstí T. G. M.. Záchranný archeologický výzkum probíhal především ve dvorních traktech domů v Bratrské ulici 84 a na nám. T. G. M. 47/5, v místech výkopu pro usazení retenční nádrže a navazujících výkopech.

Pohled do dvorní části za Blažkovým domem, kde probíhal archeologický výzkum.

Nejstarší vyobrazení stavbou dotčených parcel je zachyceno na plánku Přerova z let 1726 - 1727. V té době se v předmětném prostoru nacházely dvory za měšťanskými domy, které tvořily zástavbu na západní straně dnešního náměstí T. G. Masaryka .
Na základě zachycené archeologické situace je zřejmé, že v průběhu první třetiny 16. století došlo v severní části zkoumané parcely k výrazným terénním úpravám, při kterých byly patrně odstraněny starší vrstvy vrcholně a až pozdně středověkého stáří, které nasedaly na podloží tvořené světle žlutohnědým jílovitým sedimentem naplaveným v minulosti řekou Bečvou.

Celkový pohled na rekonstruovaný „Blažkův dům“ v Bratrské ulici. V pozadí nároží Městského domu.

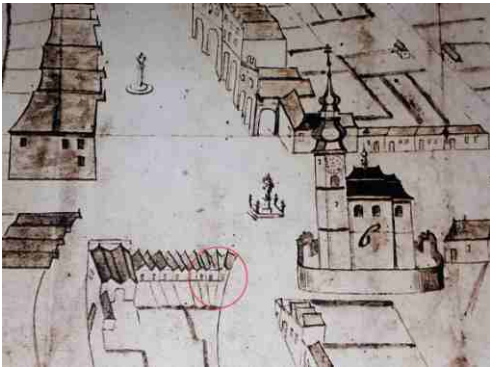

Výřez z plánku Přerova z let 1726–1727 s vyznačením místa současného výzkumu.

Na upraveném podloží vznikl v pozdním středověku komunikační horizont s povrchem zpevněným říčními oblázky, místy většími plochými kameny.

Souvrství terénních vyrovnávek dokumentovaných ve výkopu retenční nádrže.

Cestu překryla výrazná terénní vyrovnávka odpadního charakteru obsahující značné množství předmětů z organického materiálu. Jednalo se především o zlomky dřev, výrobní odpad, ale i dřevěné předměty. Nalezeny byly rovněž části kožené obuvi.

Části kožené boty vyzvednuté z úrovně odpadní vrstvy z přelomu z období raného novověku.

Z této vrstvy byly odebrány vzorky hlíny pro potřeby analýzy makrozbytků rostlin. Ta umožní určit spektrum – zastoupení jednotlivých druhů rostlin na lokalitě v daném období. Mezi vzorky byly na první pohled patrné například plody lísky obecné.

Jen o pár metrů dál blíže k severozápadnímu nároží přístavby „Blažkova domu" ve výkopech pro uložení potrubí určeného k odtoku vody z retenční nádrže se podařilo zdokumentovat stavebními zásahy neporušené souvrství dokumentující vývoj osídlení v místě této městské parcely za uplynulých tisíc let. Na tomto místě lze na profilech výkopů sledovat postupný nárůst terénu, přičemž úroveň současného povrchu od nejstaršího zachyceného osídlení dělí 1,6 m.

Doklady nejstaršího osídlení sahají až do období raného středověku, což dokládají zlomky nalezené velkomoravské keramiky. Jedná se o části hrnců, jejichž povrch nese typickou výzdobu v podobě vlnic a obvodových rýh. Barva výpalu keramiky se pohybovala od šedé až po červenohnědou.

Kromě keramiky bylo vyzvednuto větší množství kamenů, které mohly být původně součástí konstrukce slovanského otopného zařízení. Nově archeologicky doložené stopy velkomoravského osídlení v Bratrské ulici doplňují dosavadní poznatky o rozsahu raně středověké aglomerace v okolí centrálního sídliště, které se nacházelo v prostoru dnešního Horního náměstí. Nálezy obdobného středohradištního stáří se již dříve podařilo archeologickými výzkumy prokázat v ulicích Mostní, Wilsonova, Jiráskova a na Žerotínově náměstí.

Člen archeologického týmu Jan Novotný při začišťování plochy sondy v místě koncentrace nálezů pozdně gotických kachlů.

Mladší část souvrství tvoří zejména výrazné horizonty terénních vyrovnávek obsahující velké množství movitých archeologických nálezů pocházejících z období pozdního středověku a raného novověku. Ze starší vrstvy pochází kromě zlomků pozdně středověké kuchyňské keramiky také torza pozdně gotických nádobkových a komorových reliéfně zdobených kamnových kachlů, jejichž vznik lze datovat do závěru 15. či na počátek 16. století Mezi nalezenými fragmenty byly nejpočetněji zastoupeny neúplné zbytky heraldických motivů. Ve většině případů se jedná o části přikrývadel (fafrnochů), které původně obklopovaly helm a štít s heraldickou figurou. Za zcela ojedinělé lze v přerovském prostředí považovat nálezy fragmentů kachlů s částí heraldického znamení původně moravského šlechtického rodu pánů z Kunštátu, na

Torzo pozdně gotického kachle s částí heraldického motivu erbovního znamení pánů z Kunštátu.

němž je patrný gotický na koso položený štít se třemi pruhy umístěnými v horní části. Vzácným příkladem reprezentujícím městskou heraldiku je několik torz kachle s částí znaku města Uherského Hradiště, který byl na území města Přerova nalezen vůbec poprvé.

Torzo pozdně gotického kachle s částí heraldického znamení města Uherské Hradiště.

Z malých zlomků se podařilo slepit část kachle, na kterém je zobrazena jedna ze dvou městských dvoupatrových věží stojících po stranách brány s povytaženými mřížemi a cimbuřím, nad kterým se nachází polopostava ozbrojence v přilbě a plátové zbroji třímající v pravici meč a v levé ruce držící štít s českým lvem. Analogii k přerovskému exempláři známe z archeologických nálezů z měst Uherského Hradiště, Veselí nad Moravou a také například ze slovenské Nitry.

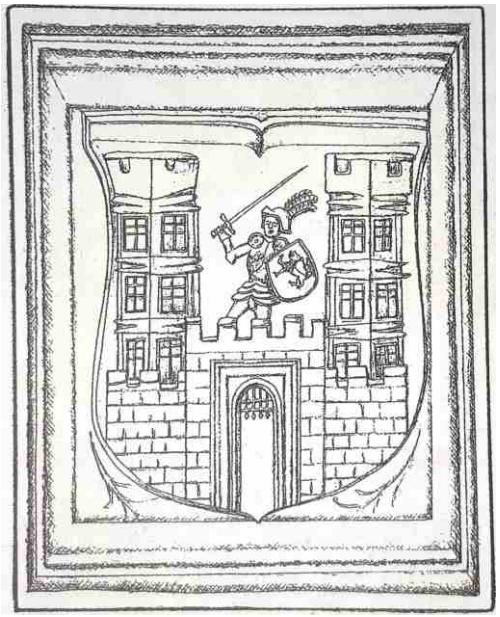

Rekonstrukce gotického kachle se znakem města Uherské Hradiště.

Z pozdně gotických kamen se dochovaly rovněž torza římsových kachlů s cimbuřím a částmi nápisu MARIA provedeném v gotické minuskule, který oslavuje jméno bohorodičky .

Z kovových předmětů vyzvednutých z úrovně pozdně středověké terénní vyrovnávky lze za unikátní označit nález železného vrtáku a dále rukojeť nože s dochovaným dřevěným obložením s mosaznými nýty a objímkou.

Pokračování na následující straně

Z mladší raně novověké terénní vyrovnávky pochází soubor renesančních kachlů, které jsou zastoupeny několika kategoriemi motivů. Nápadné jsou torza kachlů s bohatým rostlinným ornamentem schematicky znázorňujícím listy dubu a jeho plody. Mezi geometrické ornamenty lze zařadit zrcadlový kachel s kosočtverečnou sítí pokrytý bílou engobou, zlomky zeleně glazovaných zrcadlových kachlů či kachel s miskovitým (medailonovým) zahloubením. Nejpůsobivější exemplář bezesporu představuje zeleně glazovaný kachel s reliéfem polopostavy muže umístěné v arkádě. V levé ruce drží kružidlo. Na pokrývce hlavy je nepřehlédnutelná trůnící ještěrka. Druhá sedí na hřbetu pravé ruky, v níž muž drží kruh. Nad mužovou pravicí a v prostoru kolem kruhu jsou bohatě ztvárněny paprsky slunce. Motiv je doplněn nápisem LAFFAR

Torzo renesančního kachle s částí motivu alegorie logiky.

Tento alegorický motiv nepochybně zobrazuje jedno ze Sedmera svobodných umění, jejichž zobrazování doznalo s nástupem renesance značné obliby. Motiv na exempláři kachle z Bratrské ulice bývá badateli spojován nejčastěji s alegorií logiky, astronomie či alchymie.

Zajímavým nálezem je rovněž torzo římsového kachle s jedním ze dvojice andělů – štítonošů.

Torzo renesančního římsového kachle s jedním z původní dvojice andělů – štítonošů.

Nalezené kachle byly součástí honosných kachlových kamen, kterými byl vybaven interiér domu jednoho z přerovských měšťanů žijícího v 16. století na Dolním náměstí. Po ztrátě své funkce se kamna stala součástí planýrky, kterou byl zřejmě v průběhu 17. století na dvoře domu upraven terén.

Vedle keramiky byly členem archeologického týmu Janem Novotným za pomoci detektorů kovů objeveny dvě ztrátové mince. Starší je stříbrný krejcar Ferdinanda II. Habsburského (1619–1637) z roku 1626.

Stříbrná mince českého krále Ferdinanda II. Habsburského nalezená během výzkumu.

V případě mladší ražby jde o měděný krejcar císaře Františka II. (1792–1835) z roku 1800.

Soubor zachráněných movitých archeologických nálezů bude podroben laboratornímu ošetření a detailnímu vyhodnocení, po kterém budou uloženy v nové archeologické sbírce Muzea Komenského v Přerově.

Čtvero ročních období v muzeu II

V časovém rozmezí prosinec 2021 až listopad 2022 vystavuje Muzeum Komenského školní obrazy k tématu ročních dob, které jsou tvořeny jako soubory, po jedné kresbě ke každému čtvrtroku. V lednovém čísle Zpravodaje jsme představili významná díla do poloviny 20. století, pokračujeme dalšími nástěnnými obrazy, s nimiž jsme se mohli, nebo stále můžeme, setkávat při vyučování my sami.

Jarmila Klímová

V letní a podzimní instalaci nepřehlédneme první poválečné výukové obrazy k ročním dobám z let 1955–1959, určené pro první stupeň, od akademické malířky Milady Marešové (1901–1987). Vydalo je Státní nakladatelství v Praze ve snaze nahradit prvorepublikové školní tabule, které nevyhovovaly tematicky ani ideologicky. Jejich pojetí je výrazně didaktické a obsah převážně pracovní – zaměřují se na sezónní práce, při nichž žáci pomáhali, dětská letní zábava je připomenuta jen lehce. Na čtyřdílný soubor, jediný ve své době, si dobře pamatuje starší generace.

Milada Marešová – Léto

I tyto výukové tabule během času ztratily svou aktuálnost, a tak se stalo téměř pravidlem, že se opakovaně po přibližně deseti letech objevovaly nové didaktické obrazy k ročním obdobím. V roce 1972 vydalo nakladatelství Komenium soubor,

Zdenka Krejčová – Léto

který vytvořil akademický malíř Jiří Mádlo (1934–2008). Určen byl pro věcné učení a vlastivědu v 1.–5. ročníku základních devítiletých škol. Na osmibarevných tabulích je načrtnut týž úsek venkovské krajiny s kostelní věží v pozadí, s typickými prvky roční doby. Novátorsky byly vybrány kresby, odlišné od čistě realistických zpracování z předchozích období.

Vlasta Švejdová – Léto

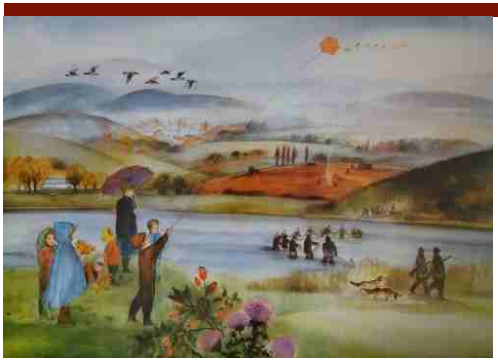

Daniela Benešová – Podzim

Na ně výtvarně navázaly obrazy pro prvouku a český jazyk od nakladatelství Komenium z roku 1982. Jejich autorkou je malířka a ilustrátorka Daniela Benešová-Hahnová (nar. 1929). Kompozičně jsou velmi propracované, stejná krajina je pojata z různých úhlů, důraz je kladen na detaily v popředí. Obrazy D. Benešové jsou charakteristické souladem barev a zanechávají v pozorovateli příjemný dojem.

Jiří Mádlo– Podzim

Od 90. let byly školní obrazy pro jaro, léto, podzim a zimu často součástí obsáhlejší, šíře koncipované série. Dílo kreslířky a ilustrátorky Vlasty Švejdové-Lorezové (nar. 1946) je doplňkem k učebnicím Cestička do školy z nakladatelství Alter. Soubor pro prvouku v 1. ročníku má celkem dvanáct listů, ročním dobám jsou věnovány čtyři. Byly vydány v roce 1993 a ukazují známým autorským stylem malířky běžné životní situace v průběhu roku a některé pohádky.

V nakladatelství Scientia vyšly roku 2000 čtyři obrazy od Jany Zbyňkové. Výrazně barevné tabule znázorňují proměny přírody a lidské činnosti v jednotlivých ročních obdobích. V centru kresby je tatáž venkovská krajina, se školou, silnicí, poli, rybníky a lesem. Po obvodu jsou nakreslena zvířata, rostliny a předměty s popisky a krátkými verši. Dětský pohled na obsah je umocněn názvy Letní Lhota, Podzimní Lhota atp.

Milada Marešová – Podzim

Jedním z nejnovějších souborů je zpracování ročních období v olomouckém nakladatelství výukových pomůcek NovaDida z roku 2019. Autorkou kreseb je akademická malířka Zdenka Krejčová (nar. 1944). Kompletní sadu s názvem Nová DIDA 1 tvoří 200 ilustrovaných karet. Dvacet vybraných situačních obrázků bylo vytištěno také ve formátu A2, který umožňuje vystavení ve třídě. Létu jsou věnovány tři z nich, ostatní roční doby jsou ukázány vždy na čtyřech obrazech. Dalšími náměty jsou město, vesnice, domov, škola a doprava.

Vystavené školní obrazy o ročních dobách v průřezu více než sta let jsou důkazem, že toto základní prvoučné téma bylo často doprovázeno nástěnnou vyučovací pomůckou. Její obsah se měnil v závislosti na vývoji společnosti, společné motivy (zimní radovánky, jarní a letní práce na poli a zahradě, podzimní sklizeň) nám tak ukazují, jak se proměňovala realita kolem nás.

Léto je vystaveno od 1. 6. do 30. 8. a na podzim se můžete těšit od 1. 9. do 24. 11. 2022. Přijďte se podívat!

Boží muka a křížové cesty

U polních cest a křižovatek často vídáme tzv. boží muka, což jsou drobné sakrální stavbičky, které symbolizují sloup, u nějž byl z rozhodnutí římského prefekta provincie Judea, Pontia Piláta, bičován Kristus.

Lubomír Vyňuchal

Genius loci české krajiny

Sloužila zejména k modlitbě, zastavení a rozjímání na cestách, k prosbám vznášeným na uzdravení, narození dítěte, za déšť, bohatou úrodu atp. Různé byly i přímé důvody jejich výstavby. Někdy to byla hluboká víra a úcta k předkům, jindy památka na splněné přání, vyváznutí z nebezpečí, přežití morové epidemie, vděk za záchranu života. Mohla to být připomínka ukončení války, bitvy a v ní padlých vojáků, tragických místních událostí nebo naopak například oslava konce roboty. V celé řadě případů jsou tyto okolnosti známy, neboť po jejich vystavění, opravě či přemístění muselo dojít také k vysvěcení. A to bývá většinou zaznamenáno ve farních kronikách i s příslušným datem a jménem donátora. Konkrétní obsah se mohl navíc s ubíhajícím časem proměňovat. Mimo připomínky základů křesťanství plnila boží muka i několik dalších funkcí. Představovala jakýsi ukazatel a orientační bod v krajině, mohla vyznačovat hranice jednotlivých katastrů, čímž se začala objevovat také ve smlouvách. V dávné minulosti bývala umístěna také u městských bran, kde příchozí informovala, že vstupují do míst, kde žije většina křesťanského obyvatelstva. Nechyběla ani u cest k šibenicím, aby odsouzenci mohli vykonat svou poslední modlitbu. Blízké okolí božích muk mohlo být někdy dokonce vybráno jako místo posledního odpočinku pro ty, kteří nebyli hodni posvěcené půdy hřbitova (nepokřtěné děti, sebevrazi, oběti poprav, zloději a zrádci).

Naši pradědové u nich vždy smekli klobouk, případně se pravou rukou pokřižovali na těle. Mnozí z nás si dnes díky šílenému shonu a tempu našich životů těchto němých svědků minulosti ani nevšimneme, natož abychom vnímali důležitost jejich odkazu. Nicméně pokud holdujete turismu či cyklistice, máte jisté povědomí, že jsou stále součástí naší krajiny. A ti vnímavější „pěšáci“ se pídí také po jejich člověčím poselství, často se sami mění v poutníky, kteří tato místa dokáží propojit s odpočinkem i se zamyšlením, případně zde pociťují jistou formu Boží ochrany.

Boží muka a Napoleon

Dříve k nim chodívala procesí, anebo se u nich alespoň zastavovala. Stala se také důležitými prvky pro vojenská mapování. Je známým faktem, že i sám voje-

Jedovnice

vůdce Napoleon v předvečer bitvy u Slavkova vznesl dotaz: „Co vlastně ta boží muka znamenají a proč je jich tady tolik?“ Odpověď již zazněla, nyní se zaměříme na jejich podobu. Boží muka jsou potvrzena již před 14. stoletím a jejich prvotním materiálem bylo dřevo. Z důvodu odolnosti se později začaly sloupky tesat z kamene a k největšímu rozšíření došlo v období baroka a nakonec i během první republiky. To už mluvíme o hladce omítnutých cihlových božích mukách obílených vápnem. Pilíře se čtvercovou základnou, které byly v mnoha případech doplněny nikami a výklenky. Samotnou hlavici, zvanou také kaplice, baldachýn nebo lucerna, často zdobily sošky a reliéfy svatých, malby na plechu či mozaiky. Byla chráněna zpravidla jehlancovitou stanovou střechou nesenou korunní římsou, přičemž krytinu představovaly pálené tašky. Na jejím vrcholu nesměl chybět kovaný křížek představující symbol mučednické smrti. Význam božích muk často dokreslují vysazené stromy (zpravidla lípy), případně nízké keře, které upravují celkovou dispozici místa do trojúhelníku, což je také symbol Nejsvětější Trojice. V kontextu Moravy patří k nejstarším gotická kamenná boží muka v Brně (poč. 16. stol., Denisovy sady), Jihlavě (údajně z r. 1473, Znojemská ul.), Olbramovicích u Mor. Krumlova (1. čtvrtina 16. stol.), Sedlešovicích na Znojemsku (1525, jejich dřík zdobí sochy čtyř apoštolů a jsou završena fiálou s krabY), Starovičkách a Šatově (kol. r. 1500).

Soběchleby

Údolí samoty

Ještě než se budeme věnovat našemu okolí, dovolte mi malou odbočku. Rád bych alespoň okrajově připomenul také drobné sakrální památky vzniklé za účelem ozvláštnění krajiny. Za jejich existencí nemusela stát žádná mimořádná událost, naopak se jednalo o výtvarné vyjádření pro samotnou potěchu tvůrce a jeho blízkých. Mám na mysli především různé značky, symboly, nápisy, oltáříky a reliéfy vytesané do skalních útvarů. Ze svého archivu jsem vybral skalní reliéf z 18. století zobrazující scénu z tzv. malých pašijí, která se přímo vztahuje k prvotní myšlence vzniku božích muk. Ano, jedná se o zpodobnění Ježíše Krista při bičování u sloupu (příp. těsně poté). Následuje korunovace trním, nasazení purpurového pláště a poslední předvedení před Piláta. Po scéně nazývané „Ecce homo“ jej římský prefekt, ač nerad, definitivně odsuzuje k smrti a vydává běsnícímu davu... a zmučený Spasitel vynáší svůj kříž na Golgotu. Věřící dnes mohou zamířit do Říma, kde je část tohoto sloupu k vidění v bazilice Santa Prassede

(sv. Proxedy), konkrétně v místní kapli sv. Zena, která je proslulá bohatou mozaikovou výzdobou. Sloupek údajně přivezla ve 4. století svatá Helena, matka císaře Konstantina. Zmíněný skalní reliéf, zakomponovaný do hluboké niky asi 1,5 metru nad terénem v ohybu cesty, najdete v Lužických horách nedaleko obce Radvanec na začátku Údolí samoty pod Panenskou skálou. Krásu a romantiku tohoto místa umocňuje ještě několik malovaných svatých obrázků nad výklenkem a zurčení Dobranovského potoka o pár metrů níže.

Soběchleby

Bičovaný Spasitel

Rád bych zmínil ještě několik dalších míst s tímto nepříliš častým motivem. Český Krumlov (socha bičovaného Krista ve výklenkové kapli na kamenném mostě přes Palečnici před Budějovickou bránou), Kaštice u Podbořan (socha je součástí kašny z r. 1608), Oslavany na Brněnsku (klasicistní kamenný sloupek z roku 1806, ovšem skulptura bičovaného Krista z něj byla odcizena), Ostré u Úštěku (socha na horní terase schodiště Kalvárie), Rychnov nad Kněžnou (1779, ul. U Židovského hřbitova), Samotišky (socha na barokním sloupu z r. 1687 v poutní aleji na Svatý Kopeček), Sopotnice (1728, naproti č. p. 240), Staré Oldřichovice u Ústí nad Orlicí (sloupek se sochou z r. 1737, který obklopuje plná balustráda na způsob kašny s reliéfně vyznačenými kuželkami), Stříbrnice u Uh. Hradiště (socha na sloupu z 1. pol. 18. stol.), Vamberk (1743. Tyršova ul.), Žeravice na Bzenecku (hranolový sloup se sochou z r. 1873 na památku obětí tyfové epidemie, restaurovaný r. 2019). O kostele Bičovaného Spasitele v Dyji byla zmínka již v minulém čísle Zpravodaje, tentokrát však upozorním na místní uctívanou oltářní sošku od bavorského řezbáře, datovanou před rokem 1751 (nad oltářem je navíc freska „Ecce homo" z let 1773–1778 od Franze Antona Maulbertsche a jeho spolupracovníků). Krásnou barokní sochu, ranou práci německého sochaře Josefa Winterhaldera st., má ve svých sbírkách olomoucké Muzeum umění (k vidění však bude až po opětovném otevření Arcidiecézního muzea v prosinci 2022). Mnohem starší je gotická kamenná polychromovaná socha z 1. třetiny 15. století na konzole u zdi presbytáře poblíž kazatelny kostela sv. Mikuláše ve Znojmě.

Oplocany

A pro fajnšmekry ještě připomenu naprostý unikát, kterým je tympanon severního portálu chrámu Matky Boží před Týnem (Praha – Staré Město, Týnská ul.). Jedná se o vrcholné dílo české gotiky z počátku vlády Václava IV. kolem r. 1380 (dnes je zde ovšem vsazena novodobá replika z r. 1998). Představuje soubor pašijových výjevů, přičemž motiv Kristova bičování najdete vlevo od centrální scény Ukřižování. Zajímavostí je rovněž tvář sv. Longina (setník, jež zranil Krista kopím), která má údajně rysy jmenovaného panovníka.

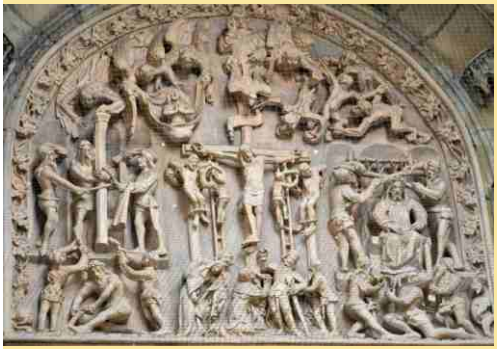

Týnský chrám, Praha

V našem blízkém okolí můžete za kamennou plastikou trpícího Spasitele zamířit např. do centra Olomouce. Socha Bičovaného Krista je totiž součástí cyklu Bolestného růžence při zdi kostela sv. Michala na Žerotínově náměstí (1744). Jedná se patrně o první větší zakázku tehdy dvacetiletého sochaře Jana Michaela Scherhaufa. Zobrazuje stojícího Ježíše Krista, který má svázané ruce opřené o nízký sloupek po jeho pravém boku. Na čelní stěně podstavce je navíc vytesán přímo reliéf „Bičování". Soubor plastik na vysokých tvarovaných dřících zde byl umístěn až druhotně v roce 1904. Podobné reliéfy zdobí rovněž podstavce celé řady kamenných křížů, případně soch s Pannou Marií. Upozorním alespoň na obce Čabová u Moravského Berouna (kříž z r. 1731 před domem č. 23) a Pelíkovice na Jablonecku (kříž z r. 1780, před domem č. 38). Na okrese Přerov se

Střítež nad Ludinou

o nich můžete přesvědčit třeba v Oplocanech (torzo kříže u hlavní cesty se čtyřmi téměř vyhlazenými pašijovými reliéfy, včetně scény Bičování), dále na Hranicku, konkrétně ve Střítěži nad Ludinou před kostelem sv. Matouše (kříž z r. 1874) nebo před farním kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově (socha Panny Marie).

Z fresek s námětem bičování Krista vybereme alespoň dva případy. Nejprve to bude barokní hřbitovní kaple sv. Kříže ve Slavonicích (kompletní rekonstrukce, včetně obnovy freskového cyklu pašijí na bočních stěnách, proběhla v r. 2014). Za jednou z nejstarších středověkých fresek v Česku, datovanou do 30. let 14. století, se pak musíte vypravit na hrad Houska. Unikátní soubor byl objeven r. 1928 v proslavené místní kapli a postupně byl restaurátory odkrýván. V posledním desetiletí proběhla pod dohledem památkářů jeho kompletní obnova.

Dál se háže kamenem a píská…

„Já si však nad vámi myji ruce“, prohlásil Pontius Pilát před davem vyburcovaným farizejskými předáky a poslal Ježíše Krista na smrt. Touto scénou začíná rovněž první zastavení křížové cesty, což je tradiční forma křesťanské meditace (podle cíle nazývaná také Kalvárie). Výtvarné zobrazení, obsahující zpravidla 14 událostí z posledního dne Spasitele, známe nejen z cyklu kostelních obrazů, ale pro naše téma především ve formě výklenkových kaplí či božích muk zasazených do krajiny. Často se můžeme setkat i s 15 zastavením (prázdný Ježíšův hrob). Výjimku u nás představují křížové cesty v Římově (25 zastavení) a Starém Hrozňatově u Chebu (29 zastavení). Rád bych nyní doporučil k návštěvě alespoň pět míst na Moravě, přičemž dvě z nich máme v blízkém dosahu Přerova.

Hranice

První tip směřuje k úvodní kapličce křížové cesty při ohradní zdi hřbitova okolo poutního kostela Narození Panny Marie v Hranicích (místu se říká Kostelíček). Soubor dřevěných plastických obrazů je datován rokem 1884 a pochází z Tyrolska. Druhý tip zcela jistě všichni znáte, neboť nás zavede k prvnímu zastavení proslulé Jurkovičovy křížové cesty na Svatém Hostýně. Jedná se o dílo akad. malíře Jano Koehlera, které má podobu keramické mozaiky reliéfně modelované glazurami. Nadčasové téma je zde

Hostýn

realizováno do obrazu o rozměrech 4 x 2,20 metru a zajímavostí je fakt, že v pracovní posloupnosti vzniklo až na samý závěr výstavby, tedy v roce 1933. Vzdálenějším místem je barokní kamenná křížová cesta v Rudě u Rýmařova (od roku 2018 národní kulturní památka). Byla budována od r. 1760 a jejím donátorem, stejně jako místního kostela Panny Marie Sněžné, se stal uničovský rychtář G. F. Gröschelsberger.

Ruda

Jednotlivá zastavení, vytesaná z maletínského a mladějovického pískovce, představují precizní kamenickou práci. Reliéfy s jednotlivými motivy jsou umístěny v blocích ve tvaru srdce, na vrcholu doplněného křížem a posazeného na vysokém dříku. Tvarované sokly jsou ve střední části opatřeny zrcadly s tesanými nápisy v němčině. Dominantu křížové cesty představuje na vrcholu kopce (Křížový vrch, 589 m n. m.) dvanácté zastavení, které má podobu figurálního sousoší Kalvárie o výšce 7 metrů. První zastavení se nachází jen několik kroků od zmiňovaného kostela a jen doplním, že se zde každoročně první neděli v srpnu konají poutě. Za další, tentokrát lesní křížovou cestou s kamennými reliéfy, je třeba vyrazit na poutní místo Malenisko nad Provodovem ve

Malenisko nad Provodem

V pořadí je již třetí, a ta současná byla instalována v letech 1917–18 jako vzpomínka na padlé vojáky a poutníky v 1. světové válce.

Poslední zmínka se týká vůbec jedné z nejstarších křížových cest v českých zemích na Svatém kopečku v Mikulově. Výstavbu inicioval ve 20. letech 17. století olomoucký biskup kardinál František z Dietrichsteina. Zajímavostí je zde prolínání malířské a sochařské výzdoby, nás ovšem tematicky zajímá kaplička s číslem IV., neboť obsahuje kamenné sousoší s motivem bičování Krista. Sochařská výzdoba se nachází v šesti kaplích a byla zde umístěna mezi lety 1750–1776.

Přerovem proti proudu času

V roce 2020 byla v Henčlově dokončena a vysvěcena nová boží muka. Jako památku na své prarodiče je na svém pozemku postavil za přispění kamarádů Pavel Krejčiřík. Najdete je na severním okraji této přerovské místní části na konci ulice Zakladatelů. Stojí v rohu zahrady za drátěným plotem, jedná se o více než 4 metry vysokou omítnutou stavbu ze starých cihel. Na čelní straně dříku se nachází velká prosklená kovová dvířka chránící hlubokou niku s téměř metrovou soškou modlící se Panny Marie.

Henčlov

Lýsky

V roce 2011 byla vysvěcena taktéž nová boží muka na okraji městské části Lýsky. Iniciátorkou a donátorkou stavby byla přerovská podnikatelka a zároveň členka folklórního souboru Haná paní Marta Miková. Zajímavostí je také tradice poutí, které se odehrávají vždy na poslední květnovou neděli. Krojovaní Hanáci, doprovázení muzikanty, zde zazpívají několik lidových písniček a nechybí ani tanec.

V městské části Žeravice stojí boží muka u říčky Olešnice a jejich součástí je dvířky uzavřená nika se sochou Panny Marie Svatohostýnské. Vystavěna byla v roce 1941 díky rodině Dohnalíkových z Žeravic a obnovena r. 1972, jak hlásá deska u paty dříku.

Po roce 1866, kdy zde proběhla jedna z bitev prusko-rakouské války, byla vystavěna boží muka v městské části Dluhonice. Najdete je poblíž místního hřbitova, před nímž můžete zaznamenat i pomníček 7 obětí bitvy z 15. 7. 1866 (3 rakouští a 4 pruští vojáci). Z válečného roku pocházejí rovněž dva pískovcové kříže s Kristem (na hřbitově a u božích muk) na památku obětí cholery, která měla také souvislost s vojenskými událostmi.

Drobnou přerovskou zajímavostí je také skutečnost, že scéna modlení u božích muk je součástí vyřezávaného Zbořilova betlému, zhotoveného pro naše muzeum.

Boží muka z betléma Bedřicha Zbořila

Okresní přebor

Následuje stručný výběrový výčet božích muk v našem relativně blízkém okolí. Jedná se o abecední řazení dle lokalit, a pokud závorka neuvádí bližší informace, jedná se o zděné a omítané hranolové sloupky se stříškou. Bělotín-Nejdek (okraj obce u autobusové zastávky), Horní Moštěnice (asi 1 km jižně od obce, vpravo od silnice na Hulín), Hranice (3x, tzv. světecký sloup u Domova seniorů ze 17. stol., u vrcholu sloupku je na každé straně výklenek s malou soškou chráněný tónovaným sklem, např. patronem jihovýchodní strany božích muk je svatý

Všechovice

Josef, rekonstrukce proběhla r. 2008, dále ul. Jungmannova, U kostelíčku), Hranice-Rybáře (v remízku asi 500 m od řeky Bečvy, rekonstrukce r. 2017), Jezernice (2x, střed obce u říčky Jezernice a sev. okraj obce: výklenková kaplička sv. Huberta), Kelč (zasvěcení sv. Františku, nad sýpkou), Kojetín (1702, Olomoucká ul.), Kokory (lokalita Hradisko), Líšná 2x (dřevěná a zděná u polních cest na jižním okraji obce), Lobodice (pol. 19. století, rozcestí u hřbitova), Malhotice (z dubového kmene, kopie původních božích muk z 1. pol. 19. stol., okraj obce nad níž se nachází také nenápadný pahorek /353 m/ s názvem Boží muka), Opatovice (trojice unifikovaných muk), Oprostovice (2x, okraj obce a také v polích na tzv. kostelní cestě), Podolí (3x), Polkovice (vůbec nejstarší na Přerovsku, tesaná z pískovce a datovaná rokem 1637, kaplice s reliéfy ukřižovaného Ježíše Krista, erbem olomouckého biskupství a motivem Nejsvětější Trojice na oblacích, stojí u místní základní školy při vjezdu do bývalého zámeckého dvora, druhotné umístění, původně u cesty na Obědkovice), Radkova Lhota (barokní, malba Nejsvětější Trojice), Rouské (dřevěná, kaplice se soškou, pod chráněnou lípou), Soběchleby (v poli u cesty na Radotín), Teplice nad Bečvou (1777, rokoková, kamenná s balustrádou, v kaplici soška Panny Marie, u silnice poblíž kaple Nejsvětější Trojice), Uhřičice (1798, jižní okraj obce ve směru na Kojetín, ve spodní části jsou niky s vyobrazením sv. Floriána a Ježíšova křtu), Veselíčko (výklenková kaplička Panny Marie Lurdské připomínající boží muka, v lese nad potokem Lukavec na Hraběnčině naučné stezce), Věžky u Přerova (1740, barokní, lidová, s volutovými křídly, v horní oválné nice je plastika Nejsvětější Trojice), Vlkoš (při silnici u mlýna, soška Panny Marie), Všechovice (klasicistní

Teplice nad Bečvou

boží muka z doby kolem r. 1780, trojúhelníkový půdorys, na nárožích členěná pilastry s římsovými hlavicemi, jež nesou římsu a volutové štíty, stěny prolomeny dvojicemi nad sebou umístěných nik, horní jsou prosklené a každá obsahuje sošku), Výkleky (na návsi u potoka Kyjanka).

Věžky

Střední Morava a Haná

Na Kroměřížsku upozorním na boží muka přímo v Kroměříži (ul. U sýpek, Kotojedská ul. a u polní cesty za Květnou zahradou), dále v Bystřici p. H. (2x, 1680, Hostýnská ul. 1865 /obnovena r. 1999/, ul. Lázně), Dobroticích (2x, konec 18. stol., v poli na vých. okraji obce, v obci u cesty na Holešov), Dřínově (cca r. 1800, za obcí), Hulíně (3x, Holešovská ul., Kroměřížská ul. a městská část Chrášťany), Kyselovicích (okraj obce, původně z Třicetileté války, dnes opravená a dokonce jsou součástí místní pohlednice z r. 2014), městysu Lukov (zděná, na vrcholu stříšky pískovcová soška Madony, u Domova seniorů) a obcích Podhradní Lhota (2x, 1709, kamenná, pilířová, čtyřboká, zasvěcená sv. Anně, u cesty směr Rajnochovice – zděná s kov. křížem, u rozcestí na Komárno), Prusinovice (polní cesta východně od obce), Rajnochovice-Tesák (pilíř se soškou Panny Marie Svatohostýnské u Machovy studánky), Zářičí (přelom 19. a 20. století, u polní cesty poblíž usedlosti Včelínek), Žopy (okraj obce ze strany k Holešovu).

Bystřice pod Hostýnem

Z Olomoucka zmíním např. místní části Olomouce: Černovír, Hodolany (kamenná kopie renesančních božích muk /originál v lapidáriu Vlastivědného muzea v Olomouci (expozice Příběh kamene) – vůbec nejstarší kousek mezi památkami tohoto typu/, připomínají zavraždění rytíře Adama Stolbašského z Doloplaz v roce 1527, Tovární ul.), Nemilany (přelom 18. a 19. stol.), Slavonín (2. pol. 18. stol., rekonstrukce r. 2017), dále obce Bělkovice-

Kožušany

Lašťany (u polní cesty směrem na Bohuňovice), Bohuňovice (2x, u silnice jižně od letiště, křižovatka severně od hřbitova), Bolelouc (18. stol.), Bystrovany (sev. okraj obce u rozcestí na Bukovany), Čertoryje, Dolany (2x, u smírčího kříže a u staré silnice do Toveře), Drahlov, Hlušovice (2x, přičemž ta z trojúhelníkovým půdorysem u cesty na Dolany, datovaná r. 1795, se dostala dokonce do znaku a praporu obce), Hostkovice (1890, u silnice do Vacanovic), Kožušany (18. stol., soška sv. Antonína, u základní školy), Krčmaň (18. stol., polní cesta do Velkého Týnce), město Litovel (1564, kamenná, před muzeem), Majetín (poblíž hřbitova), Náklo (hned trojice zděných božích muk z 18. století: místní část Hráč, místní část Lhota nad Moravou, nároží plotu sokolovny), Náměšť na Hané (3x, ul. Biskupství v centru, rozcestí u vlakového nádraží, u cyklostezky ve směru na Senici na Hané /nová z r. 2018 zvaná „andělská“, kamenná ve tvaru komolého jehlanu, nahoře soška andělíčka/), Nenakonice (z konce 18. stol., trojboká), Pohořany-Horní bouda, Přáslavice (konec 18. stol., záp. okraj obce), Příkazy (18. stol., u bývalé váhy před vlakovým nádražím), Senice na Hané (4x, rozcestí na severním okraji obce, v poli pod lípou na východním okraji obce, v poli u silnice východně od obce /kamenná s reliéfy/, u polní cesty směrem na Příkazy), Topolany (2x, vedle sebe, obě z r. 1885), Tovéř (18. stol., u bývalé cesty do Dolan), Tršice (u fotbalového hřiště), Tučapy (2. pol. 18. stol.), Velká Bystřice (přelom 18. a 19. stol., jižně od obce na polní cestě), Véska (u autobusové zastávky Dolní Bouda), Vojnice (novodobá z r. 2018, záp. okraj obce).

Majetín

Pak samozřejmě Prostějov a v jeho katastru obce Čechovice, Domamyslice, Krasice, Vrahovice či Žešov a na okrese třeba Bedihošť-Václavovice, Ivaň (pol. 18. stol.), Kralice na Hané (1719), Krakovec (trojboká), Laškov (trojboká), Pavlovice u Kojetína (opravená r. 2016), Vitonice (1758, při silnici do Biskupic) nebo Želeč (východně od obce).

Nakonec ještě drobná poznámka, která v závěru zmíní také jednu stopu z Přerovska. Na místech zničených či v minulosti odstraněných božích muk dnes často vznikají jejich novodobé připomínky. Příkladem mohou být hned dvoje celodřevěná muka zasvěcená Svaté rodině v katastru obce Děrné na Fulnecku. Byla vytvořena v prvních letech našeho století

a v obou případech je v půlkruhové nice sloupku za sklem umístěna dřevořezba Svaté rodiny od paní Olgy Čečmanové z Dubu u Olomouce.

Křesťan jako včela

Na hradišti Budeč u středočeských Zákolan instaloval svá boží muka architekt, urbanista a výtvarník Jan Trejbal. Jím navržený objekt o výšce 205 cm a váze 1050 kg spojuje funkci sakrální i environmentální. Ustavení v srpnu 2018 předcházel projekt z r. 2015 a jeho přihlášení na portál Hithit. Následná finanční sbírka pak podpořila výrobu prototypu. Muka jsou odlita ze speciálně vyvinutého a probíleného betonu a jejich kaplice připomíná svatováclavskou přilbu. Nicméně její nika není určena pro vložení sošky či obrázku, ale jako útočiště pro včely i čmeláky, tudíž obsahuje jako každý tzv. „hmyzí hotel" dutá dřívka různých průměrů, stonky rákosu a křídlatky, izolační materiál zde představuje krejčovská vata. Pata nohy zase slouží jako broukoviště a postupně se zde přidává tlející dřevo. O výplň se postaraly děti ze zdejší základní školy, samozřejmě pod dohledem své učitelky. Přítomnost včel zabydlených v horní části těchto božích muk má odkazovat na slova svatého Ambrože, který pravil: *„Církev je jako úl a křesťan jako včela – vždy věrná a pilně pracující, která pýchu a lichocení nenávidí a květiny zkoumajíc, jen to nejlepší – med – podržuje."* Autor věří, že nezůstane jen u jediného exempláře, proto nabízí obcím, spolkům i jednotlivcům výrobu a instalaci dalších kopií těchto malých sakrálních objektů. Uvedený výklad je možné použít také v souvislosti se svatým Josefem – symbol pracovité včely a pracovitého člověka, ovšem vzhledem k danému místu byl objekt samozřejmě zasvěcen sv. Václavu, který zde podle historických pramenů studoval. Boží muka byla vzápětí po instalaci zanesena do turistických map a takovou malou zajímavostí je rovněž skutečnost, že průzorem kříže v dříku božích muk je krásně vidět hora

Budeč

Milešovka, nazývaná také „Královnou Českého středohoří".

Na jedno ke Všem svatým aneb Po šestém kousku prorokem

Ani dnes nebude chybět tzv. pivní okénko. Rád bych vás totiž pozval do jednoho malého prosperujícího pivovaru, který svůj první zlatavý mok plzeňského typu uvařil v listopadu roku 2017. Najdete jej na břehu říčky Divoká Orlice přímo pod poutním kostelem Nanebevzetí Panny Marie, proslaveným mimo jiné svou prosklenou střechou. Samozřejmě se jedná o Neratov v Orlických horách. Pivovar, nabízející celkem 6 druhů piv pod názvem Prorok, provozuje místní Sdružení Neratov. Každá várka navíc obsahuje malý díl vody ze zázračného pramene, vyvěrajícího hned vedle svatostánku. Nejžádanější jsou samozřejmě světlé ležáky a před Vánoci zde vaří ještě sváteční speciál pod názvem Kometa.

Neratov

A díky tomuto „oslímu můstku“ se rychle přeneseme do centra Brna na adresu Václavská 4. Zde totiž sídlí pivnice „U všech svatých“, kde mají stále na čepu pelhřimovské pivo Poutník ze stejnojmenného pivovaru. Holt každý má své náboženství a právo volby.

Kdesi na Hané

Knihkupci i nakladatelé zaznamenali v posledních letech vzrůstající zájem o publikace věnované drobným sakrálním památkám. Co do počtu zděných a kamenných božích muk u nás jednoznačně vedou jižní Čechy a jižní Morava. Ovšem jak se sami můžete přesvědčit, i střední Morava či přímo oblast Hané, má v příslušných statistikách docela slušné zastoupení. A jelikož byl součástí většiny předchozích článků také malý bonus v podobě špetky poezie, vybíráme i dnes k našemu tématu několik drobností. V prvním případě se jedná o báseň *„Kdesi na Hané“* od přerovského rodáka, publicisty a uměleckého fotografa Vladimíra Jaromíra Horáka (1960-2021). Byl znám také jako filozof, kulturní antropolog, spoluzakladatel katedry sociologie na Ostravské univerzitě a jeden z posledních „hipísáků“ z okruhu přerovského undergroundu z přelomu 70. a 80. let. Následuje ukázka textu písně *„Boží muka“* z repertoáru nestora českého folku Vladimíra Merty (CD Obrázky v kartách) a vše uzavírá stejnojmenná báseň z pera Fráni Šrámka (1877–1952, 1. července uplynulo 70 let od jeho smrti).

KDESI NA HANÉ
Boží muka
uprostřed obilného lánu
a jinak nic
jen modrá obloha hluboko nad ní
tak proklatě modrá...
Vlnící se lán obilí
a v něm... bílá boží muka
bílá jak čerstvý sníh
v místě
kde kdysi vedla
stará císařská cesta
kdesi na Hané
kdesi mezi Olomoucí a Přerovem...

Dále mohu doporučit skvělou prvotinu Karla Čapka z roku 1917. Jedná se o soubor 13 povídek a drobných próz vydaný pod názvem *„Boží muka“.* Ostatně, víte, že i samotný náhrobek spisovatele a jeho ženy Olgy Scheinpflugové na Vyšehradském hřbitově připomíná boží muka. Pouze pod křížkem se v mělkém výklenku vrcholové kaplice nachází žádný reliéf světce, ale státní znak republiky Československé, používaný v letech 1920-1938. Zajímavostí je také skutečnost, že samotný hrob byl původně určen pro přesunuté ostatky Karla Hynka Máchy. Na to po smrti Karla Čapka (25. 12. 1938) zareagoval i Eduard Bass, m. j. jeho šéfredaktor v Lidových novinách, který napsal: *„...za básníka, který se uštval při požáru města, přišel básník uštvaný při požáru své země.“* Ale samotný závěr po dočtení textu by měla obstarat spíše imaginární cimbálovka, sklenička vína a váš hlas. Zkuste to, alespoň potichoučku:

Za starú Breclavú, u tej boží muky.
Stojí tam děvečka, zalamuje ruky.

Vzdělávacím programům se daří

A na zámku si to s námi vyzkoušela také vzácná návštěva z Nizozemska

Muzeum Komenského v Přerově nabízí již více než deset let edukační programy pro školní a jiné organizované skupiny. Od svých počátků prodělala muzejní pedagogika na přerovském zámku velký vývoj a díky pestré nabídce i vysoké obsahové kvalitě si naše programy získaly celou řadu stálých příznivců. Dnes k nám přijíždí desítky tříd nejen z blízkého okolí, ale i ze vzdálenějších míst. Minulé dva roky však školákům v muzeu nepřály – nejrůznější hygienická opatření a restrikce pořádání programů komplikovalo, a školy proto přicházely pouze v omezené míře.

To se ovšem nyní změnilo. Školy se k nám v roce 2022 nejen vrátily, ale současné počty návštěvníků z řad škol dřívější „předcovidové" statistiky za stejné časové období už značně překonaly – jako by učitelé i žáci doslova prahli po nevšedních způsobech vzdělávání. Od ledna do konce června nás navštívilo již přes 2 300 žáků a přes 200 pedagogických pracovníků z více než 150 tříd. Největší zájem byl (očekávaně) o lektorované programy k expozicím a k výstavám o J. A. Komenském, jehož 430. výročí narození naše muzeum veřejnosti celé jaro připomínalo.

A právě na program o učiteli národů s názvem *„Tváře Komenského"* (vytvořený na míru především starším žákům a studentům středních škol) k nám na konci dubna zavítala vzácná návštěva – učitelé a studenti Církevního gymnázia Německého řádu v Olomouci přivedli do Přerova v rámci projektu Erasmus+ své kamarády a kolegy z nizozemské partnerské školy Ichthus College Veenendaal – obě skupiny studentů se společně zabývaly právě osobností Komenského, navštívili dokonce i Památník a muzeum Komenského v Naardenu a další místa v zahraničí.

V našich expozicích čekaly na studenty pracovní listy a řada interaktivních úkolů; to vše převedeno do anglického jazyka, aby si všichni navzájem rozuměli. Mladí návštěvníci si s pomocí muzejní pedagožky sestavili časovou osu událostí 17. století v Evropě, ale také si poskládali rozličné portréty Komenského. Seznámili se s těžkostmi i radostmi jeho života a na závěr formou hry Scrabble odhalili všechny oblasti jeho zájmu. O pár dní později přišla do muzea tato krásná zpráva:

„Ještě jednou bych ráda Vám i Vašim kolegům za naši skupinu poděkovala. Připravili jste pro nás úžasný program a všichni jsme si dopoledne u Vás velmi užili. Dozvěděli jsme se řadu nových poznatků, které navíc byly podány zajímavým způsobem – v rámci Erasmu jsme navštívili i řadu zahraničních institucí, ale nikde nám informace nepodali tak interaktivně a zábavně. S pozdravem P. Svítková, CGNR v Olomouci"

Co dodat na závěr? Snad jen, že aktualizovaná nabídka programů pro školní i jiné skupiny na školní rok 2022/2023 bude zveřejněna na konci srpna 2022 – pokud máte zájem o její zaslání, napište nám e-mail na adresu:
trtikova@prerovmuzeum.cz
Těšíme se na vás a přejeme krásné prázdniny!

Jana Trtíková, muzejní pedagožka

I sbírkové předměty mohou připomínat letní dovolenou

Nastává čas dovolených či prázdnin. Nebude tedy od věci vybrat z letošních sbírkových přírůstků nějaký předmět, který nám připomene onu atmosféru volných letních dnů.

Lubomír Vyňuchal

Letadlem, lodí, vlakem

Už jednou se podobný obrázek z víka prvorepublikového dřevěného penálu v našem Zpravodaji objevil (jachta a plavci na břehu jezera, Zpravodaj MKP, červenec – září 2021, str. 15). Nyní se však jedná o motiv cestování, tedy přesněji dopravních prostředků, díky nimž se můžeme dostat na vytoužená místa. Ve středu obrázku je to motorový člun na vodní hladině, po nábřežním náspu si to šine dýmající parní lokomotiva, přičemž vidíme i první vagon připojeného vlaku a nízko nad krajinou letí vrtulové letadlo. Vesnička s kostelíkem a zelené kopce na pozadí mohou někomu připomínat třeba Pálavu.

Alpský motiv

A pro milovníky hor tady máme druhý obrázek. Zatímco v prvním případě byl motiv vyhotoven na víku skříňkového penálu na dvou pantech, v tomto případě se jedná o výsuvné jazýčkové víko a základ tvoří plná dřevěná deska s vyfrézovanými drážkami. Obrázek se vyloženě vztahuje k článku o božích mukách, pouze ona krajina má vysloveně alpský charakter. Dvojice žen na klikaté cestičce prochází kolem dřevěných božích muk s krucifixem a pozadí představuje vysoká štíhlá věž kostela a skalnaté hory. Na závěr jen dodám, že oba školní penály s evidenčními čísly UP 8246 a UP 8247 lze datovat do 30. let 20. století.

Dokončení na následující straně

Toulky po hvězdách

Dalšími předměty v našem výběru, tentokrát již bez puncu „letošní přírůstek“, jsou kartonové orientační kotouče pro poznávání hvězdné oblohy. V prvním případě se jedná o učební pomůcku schválenou v roce 1953 pro jedenáctileté střední školy (Praha, SPN). Mapku připravíte k pozorování natočením data měsíce proti aktuální hodině. Oválný výřez znázorní viditelnou část oblohy. Následně se postavíte tváří směrem k jihu a mapku zvednete nad hlavu tak, aby sever na mapce směřoval k Polárce (nejjasnější hvězdě v souhvězdí Malého Medvěda, zvané též Severka či odborně Alpha Ursae Minoris). Druhý kotouč je o téměř čtvrtstoletí starší a byl vytištěn v nakladatelství Jindřicha Lorenze v Třebíči v roce 1930 (šlo už o jeho 6. vydání). Kotouče jsou evidovány pod čísly UP 7831 a UP 5032. Podobné otočné mapky objevíte na našem trhu i dnes. Často jsou laminované a zadní stranu navíc tvoří mapa Měsíce. Nezbývá než vám popřát pobyt na místě s minimem světelného smogu a nezapomeňte také na Perseidy – každoroční letní astronomickou událost. Nejjasnější meteorický roj, který je činný od 17. července do 24. srpna (maximum bývá zpravidla 10.–13. 8.). Vzhledem k nebeskému patronu našeho města lze použít také lidové označení tohoto úkazu: „Slzy svatého Vavřince.“ Třeba letos na ta splněná přání také dojde.

Krajina v nás

Ať už vás osud letos zavede kamkoliv, přejeme spoustu krásných zážitků a také bezpečný návrat. Krásně to řekl současný český publicista a režisér Petr Horký: *„Cesta je krásná návratem. Na místa, kde jsem už byl, na místa, kde to mám rád a hlavně – domů. Tedy k sobě. Cestováním bychom si neměli budovat další a další domovy, ale líp a líp poznávat krajinu v sobě.“*

Bonus na závěr

Jedno staré japonské přísloví praví: *„Básníci znají i krajiny, kde nikdy nebyli.“* a snad nebude od věci připojit ještě trochu dovolenkové poezie Karla Čapka.

JAK VZNIKLY DOVOLENÉ
(Karel Čapek)

Já nevím, co znamená to a jaký v tom smysl je pravý:
zkazka ze starých časů mně nechce vyjít z hlavy.
Když Adama Pán Bůh stvořil (tak patrno je v té báji),
přidal mu ještě Evu a žili jako v ráji.
Leč v ráji tom též had byl, jenž na jejich štěstí sočil,
a proto se zastavil s Evou a sem tam hovor stočil.

Následkem toho Eva v důvěrné vzdychla chvíli:
„Kam pojedem letos v létě, můj Adame, můj milý?
Hleď, v ráji nejsou hory a moře v ráji není,
zkrátka v tom ráji v létě to není k vydržení.
Pořád jen dřepět v ráji, já se té nudy lekám;
Adame, máš-li mne rád, ach, Adame, jeďme někam!“

Hospodin slyšel to ovšem a zahřímal v svém hněvu:
Adame, s rájem je konec! Já vím, že poslechneš Evu.
Teď jdi, kam je jí libo, do hor anebo do lázní,
však slyš, jaký trest vás čeká, vy první a dědiční blázni:
Jíst chléb v potu tváře budeš, nevyjdeš nikdy z dřiny,
a místo odpočinku pojedeš na prázdniny!“

JUBILEJNÍ 40. HEFAISTON

Jedno z největších kovářských setkání na světě HEFAISTON se v areálu hradu Helfštýn uskuteční poslední srpnový víkend již po čtyřicáté.

Jan Lauro

Mimořádné místo v kulturním kalendáři hradu Helfštýn zastává už čtyři desetiletí mezinárodní setkání uměleckých kovářů. Pod názvem Hefaiston ho zde pořádá správa hradu jakožto jedna z poboček Muzea Komenského v Přerově už od roku 1982.

Tradičního kovářského svátku se běžně účastní na pět stovek tvůrců pracujících s kovy mnoha různými způsoby. Pořadatelé očekávají zájem aktivních účastníků, ale i široké návštěvnické veřejnosti. Důvodů mají hned několik. Dva poslední ročníky postihly různá omezení a restrikce. Letos vypadá situace podstatně nadějněji. Jak název napovídá, jde především o setkání. O setkání lidí, které pojí společný zájem, společná vášeň a po letech účasti také pracovní a přátelské vazby. Příznivci kovozpracujících oborů (umělecké kovářství, kovotepectví, šperkařství, nožířství aj.) si tak oslavu kulatin určitě nenechají ujít.

Nejen pro ně, ale pro všechny, kdo od 26. do 28. srpna za helfštýnské hradby zavítají, bude připraven program sestavený z několika výstav, velké exteriérové expozice, živé kovářské tvorby, výtvarných a řemeslných dílen, přednášek, vlastně obvyklý scénář vycházející z osvědčených předchozích ročníků akce. Mimo to rozezní předhradí i nádvoří několik kapel. V pátek zahraje jihočeské duo Kalle. Sobotní večer prodchnou tóny Arrhytmia z Přerova, nebo Nylon Jail. K noční části dramaturgie festivalu patří ohňová show či promítání. Pomyslným vrcholem programu se stane videomapping z ateliéru Jana Adamuse připravený jako jakési ohlédnutí s motivy propojujícími antický příběh Héfaista s novodobým založením tradice setkávání kovářů na Helfštýně.

Během Hefaistonu se také naskytne lákavá příležitost prohlédnout si mnoha cenami ověnčený projekt Zachráněného palácového torza. Stavba roku 2021, prostor oceněný první Cenou České komory architektů (a dalšími) zůstane zpřístupněný v pátek i v sobotu až do nočních hodin.

PROGRAM 40. HEFAISTON 26. – 28. 8. 2022

PÁTEK 26. 8. 2022

9.00 – 17.00	výstava 40 let Hefaistonu
9.00 – 20.00	prezence účastníků
9.00 – 20.00	instalace exponátů
13.00 – 16.00	odborný seminář
18.00	koncert skupiny Kalle
21.00	promítání
22.00	fireshow
23.00	videomapping

SOBOTA 27. 8. 2022

8.30 – 10.00	prezence účastníků
9.00 – 17.00	výstava 40 let Hefaistonu
9.00 – 18.00	kovářské soutěže
9.00 – 18.00	prezentace škol
9.00 – 18.00	prodej pod hradem
9.00 – 21.00	živá kovářská práce
9.00 – 21.00	výstava kovářských prací
18.00	koncert – Arrhytmia
21.00	koncert –Nylon Jail
22.00	videomapping

NEDĚLE 28. 8. 2022

9.00 – 13.00	výstava 40 let Hefaistonu
9.00 – 13.00	živá kovářská práce
9.00 – 14.00	výstava kovářských prací
9.00 – 14.00	kovářské soutěže
9.00 – 14.00	prezentace škol
9.00 – 18.00	prodej pod hradem
13.30	cirkus Levitare
14.00	SLAVNOSTNÍ ZÁVĚR

Změny programu vyhrazeny.

Přerovské dvorky se nám vracejí

V neděli 11. 9. 2022, od 13 do 18 hodin se po dvouleté pauze do Přerova vrací oblíbená akce, která lidem zpřístupňuje běžně nedostupná, málo známá a jinak neobvyklá místa – Přerovské dvorky.

Tentokrát bude hlavním tématem heslo „Nauč se...“, čímž událost ještě jednou připomene 430. výročí narození Jana Amose Komenského, které uplynulo 28. března.

Do městského festivalu ve veřejném prostoru se zapojí i Muzeum Komenského v Přerově – jedním ze zastavení bude také tzv. Korvínský dům (Horní náměstí čp. 31), který je veřejnosti přístupný pouze během akcí v přednáškovém sále.

Návštěvníci budou moci obdivovat dvě kovové plastiky akademického sochaře a uměleckého kováře Igora Kitzbergra, ale také v „písařské dílně“ vyzkoušet číst a psát dnes již nepoužívanými typy písma nebo krasopisech z časů našich prapraprababiček a prapradědečků.

Připraveny budou také další edukační a zábavné aktivity pro děti i dospělé.

Helena Kovářová

KALENDÁRIUM

neboli

CO VÁS MŮŽE ZAJÍMAT...

16. 7. Palác žije chutí. Zážitkové prohlídky hradu Helfštýn s ochutnávkou vín a dalším bohatým programem. Jako hudební host vystoupí cimbálová muzika Rubáš. Jednotné vstupné 500 Kč (v ceně je prohlídka hradu, 6 vzorků vín s výkladem, občerstvení a doprovodný program). Prohlídky probíhají od 18.00 do 23.00 hodin, se začátkem v každou celou hodinu. Nutná rezervace na helfstyn.rezervace@email.cz nejpozději do 9. 7. 2022.

20. 7. 15.00 –17.00 Všichni tvoří na nádvoří – Hurá do pravěku. Výtvarná dílna s dinosaury a dalšími prehistorickými zvířaty. Rozloučení s výstavou Cesty do pravěku aneb Ve stopách Zdeňka Buriana pro malé i velké. Nádvoří přerovského zámku, vstupné 20 Kč. Za špatného počasí v interiéru.

30. 7. Palác žije zrakem. Speciální noční prohlídky završené videomappingem na fasády obnoveného torza paláce. Prohlídky probíhají od 21.00 do 00.00 hodin, se začátkem v každou celou hodinu. Vstupné 300/200 Kč, děti do 6 let zdarma. Nutná rezervace na helfstyn.rezervace@email.cz nejpozději do 23. 7. 2022.

2.–7. 8. Vivat Flauto. Soubor zobcových fléten Vivat Flauto vedený Blankou Vysloužilovou zpříjemní návštěvníkům prohlídku Helfštýna svým hudebním vystoupením. Více o souboru na www.vivatflauto.cz

11. 8. od 17.00 Vernisáž výstavy Dagmar Havlíčková – Modlitby. Slavnostní zahájení výstavy obrazů Dagmar Havlíčkové. Kaple přerovského zámku (Horní náměstí 1). Vstup zdarma.

17. 8. od 15.00 do 17.00 Všichni tvoří na nádvoří. Prázdninový výtvarný workshop pod širým nebem pro malé i velké. Nádvoří přerovského zámku, vstupné 20 Kč. Za špatného počasí proběhne v interiéru.

20. 8. v 18.00 Slavnostní zahájení Kovářského fóra. Představení kovářskému týmu, který během Kovářského fóra (21.–26. 8. 2022) vytvoří unikátní dílo. Večer zakončený koncertem cimbálové muziky.

21.–26. 8. XXXIV. ročník Kovářského fóra. Již tradiční akce, během které vytvoří kovářský tým před zraky návštěvníků unikátní dílo. Výtvor se stane součástí sbírky uměleckého kovářství hradu Helfštýn. Živá tvorba bude k vidění v rámci vstupu do hradu od neděle do pátku (mimo pondělí).

26.–28. 8. XL. HEFAISTON. Jubilejní 40. ročník tradičního mezinárodního setkání uměleckých kovářů na hradě Helfštýn. Demonstrace kovářské tvorby, výstava exponátů pod širým nebem, kovářské soutěže, přednášky a mnoho dalšího. Více informací na webu www.hefaiston-helfstyn.cz

8. 9. v 17.00 Vernisáž výstavy KDO? JAK! aneb Komenský všude kam se podíváš. Slavnostní zahájení výstavy výtvarných prací studentů SPŠS Lipník nad Bečvou na téma Jan Amos Komenský. Slavnostní síň města Přerova. Vstup zdarma.

10. 9. Palác žije hmatem. Speciální noční prohlídky spojené se zajímavým programem a dílnami. Těšit se můžete na ohňovou show, šermířské vystoupení i historický tanec. Vstupné 300/150 Kč, děti do 6 let zdarma. Prohlídky budou probíhat od 19.00 do 23.00 hodin se začátkem v každou celou hodinu. Nutná rezervace na: helfstyn.rezervace@email.cz nejpozději do 2. 9. 2022.

11. 9. Dny evropského kulturního dědictví. Návštěvníci mohou během tohoto dne navštívit hrad Helfštýn zcela zdarma. Muzeum Komenského v Přerově v budově přerovského zámku uspořádá bezplatné komentované prohlídky stálých expozic a to od 9.30, 11.00, 13.30 a od 15.00 hodin.

11. 9. Přerovské dvorky – Korvínský dům. Návrat oblíbené akce, tentokrát na téma „Nauč se...“ k poctě J. A. Komenského. Od 13.00 do 18.00 hodin můžete navštívit atrium Korvínského domu, zhlédnout dvě kovové plastiky od Igora Kitzbergra nebo vyzkoušet své dovednosti v písařské dílně.

16. a 17. 9. Podzimní SWAP. Výměnný bazárek. Přineste na akci čisté, nepoškozené podzimní oblečení, které nepotřebujete, a odneste si jiné! Pátek 16. 9. od 16.00 do 19.00 hodin, sobota 17. 9. od 9.00 do 12.00 hodin. Korvínský dům, Horní náměstí 31 v Přerově. Vstupné 30 Kč, oblečení zdarma.

21. 9. od 15.00 do 17.00 Všichni tvoří na nádvoří. Výtvarná dílna pod širým nebem pro malé i velké. Nádvoří přerovského zámku, vstupné 20 Kč.

25. 9. Závěr sezóny Oldtimer clubu Helfštýn. Tradiční setkání členů klubu sběratelů historických vozidel Oldtimer Club Helfštýn proběhne na hradě i v roce 2022. Více na: www.oldtimer-helfstyn.cz

30. 9. Noční Excalibur race. Vůbec první noční varianta extrémního závodu Excalibur race v areálu hradu Helfštýna bude předcházet dennímu závodu! Více informací a přihlášky na: http://excaliburrace.cz/nocni-helfstyn.html

Změna programu vyhrazena.
Nejaktuálnější informace na
www.prerovmuzeum.cz, www.ornis.cz
www.helfstyn.cz a také na Facebooku či Instagramu.

KULTURA PŘEROVA

červenec–září 2022

Krajiny vnější a vnitřní

Tradiční výtvarná výstava studentů Gymnázia Jakuba Škody je inspirována stejnojmennou knihou od Václava Cílka je k vidění ve Výstavní síni Pasáž od 23. června do 26. srpna 2022.

V průběhu školního roku se studenti věnovali tématu reálné krajiny kolem nás, ale i symbolické krajině naší duše. Na výstavě uvidíte i práce, které vznikly dříve a díky covidové karanténě nebyla možnost je vystavit. Vedle portrétů, zátiší, kašírovaných objektů, balených soch najdete i díla reklamy nebo animace. Autory výtvarných děl jsou studenti ve věku od dvanácti do devatenácti let.

Archeologie v kostce

Pro návštěvníky města Přerova obnovuje Městské informační centrum Předmostí po dvouleté pauze komentovaný okruh Archeologie v kostce.

Prohlídka s průvodcem probíhá zhruba hodinu, na trase navštívíte Památník loveců mamutů a Školní muzeum loveců mamutů.

Na začátku prohlídkové trasy vám nabídne své služby informační centrum, ve kterém jsou pro návštěvníky připraveny propagační materiály a suvenýry. Pro děti je připravené puzzle dře-věné kostry mamuta, pro dospělé pazourkový hlavolam.

Proslulé archeologické vykopáv-ky mamutích kostí, ale i jiných zvířat z doby paleolitu, můžete vidět v expozici Památníku loveců mamutů. Zastavíte se také u tzv. Bludného balvanu, což je pozůstatek vápencové homole, která zde vznikla v minulosti na

Zajímavá expozice na vás čeká v Malém školním muzeu loveců mamutů, které je nyní otevřeno v nových prostorách, provozovatelem je ZŠ Komenského. Zde uvidíte originály i kopie nálezů z Předmostí. Vychází se vždy od informačního centra na Předmostí, od úterý do soboty, vždy v 10 a ve 14 hod.

KNIHOVNA VÁM NABÍZÍ

1. července – 31. srpna Prázdninová internetová vědomostní soutěž „Kvíz na hlavu – Jak dobře znáte Česko?“ – soutěžní otázky naleznete na webu knihovny

1. července – 31. srpna Prázdninová internetová poznávací soutěž „Přerovsko za objektivem“ – soutěžní fotografie na webu knihovny

1. července – 31. srpna Barevné prázdniny s knihovnou – deskové hry, XBOX, pišKvorky, soutěže, kvízy a další zábava na celé léto, půjčovna pro děti, Palackého 1, v provozní době

1. července – 31. srpna Tvořivé úterky – malované plátěné tašky, půjčovna pro děti, Palackého 1, každé prázdninové úterý v provozní době

8. září Radosti a starosti pěstounské péče – přednáška Jany Hlobilové, učebna MěK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00 hodin

12.–16. září Prodej vyřazených knih a časopisů, suterén MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý den kromě středy od 8.00 do 17.00 hodin

21. září Guatemala – cestovatelská beseda Lenky a Václava Špillarových, Ministerstvo zemědělství ČR v Přerově, Wurmova 2, od 17.00 hodin.

Pořádáte v Přerově zajímavé akce?
Začínáte s něčím novým nebo jste naopak tradiční místní firma?
Myslíte si, že se o vás málo ví?
Neváhejte a napište nám! Tyto stránky čekají právě na vás.

Více informací se dozvíte zasláním e-mailu na adresu sehnalkova@prerovmuzeum.cz

Barevné prázdniny s knihovnou

Stejně jako každý rok, tak i o letošních prázdninách otevírá půjčovna pro děti dveře dokořán všem malým i větším návštěvníkům.

Kromě tradičního půjčování knih nebo časopisů nabízíme i zábavný doprovodný program. Každý prázdninový den zde na dětské uživatele knihovny čeká obrovské množství nejrůznějších deskových her, oblíbená herní konzole XBOX se spoustou rozmanitých pohybových aktivit, stolní fotbálek i hokej nebo obří piškvorky. Zkrátka nepřijdou ani zájemci o tvoření, a to hlavně v úterý, kdy na ně čeká vlastnoruční malování plátěných tašek. Půjčovna pro děti navíc v období od července do srpna rozšiřuje svou provozní dobu – oddělení tak lze navštívit každý den od 8.00 do 16.00 hodin.

Všimli jste si plastiky „Sudička“ uměleckého kováře Jiřího Jurdy ml. na křižovatce ulic Šířava, Žerotínovo náměstí a Komenského? Pak určitě nezapomeňte navštívit i zbývající exponáty jeho výstavy v alternativním prostoru výkladů na náměstí TGM.

SLOVA: SVĚDCI A PACHATELÉ, 18. a 19. 6. 1945

Výstavní síň pasáž představí ve dnech 23.6. - 2. 9. 2022 dílo výtvarníka, historika umění a pedagoga Jaroslava Anděla.

Paměť se předává a udržuje skrze slova a obrazy. Tato výstava přináší obrazy slov svědků a pachatelů jednoho z nejhrůznějších zločinů spáchaných příslušníky československé armády na Karpatských Němcích a Slovácích, kteří se vraceli po skončení války domů na Slovensko. Stalo se tak na Švédských šancích u Přerova 18. a 19.6 1945. Paměť je plastická i křehká, protože slova a obrazy lze odstraňovat, skrývat, zatemňovat, pozměňovat a různě interpretovat. Ukazuje to způsob, jakým se doklady a svědectví o masové vraždě na Švédských šancích uchovávaly nebo ničily, jak byla kolektivní a historická paměť tohoto zločinu potlačována, ale také jak se znovu probouzela. Vystavené práce zviditelňují tento proces výtvarnými prostředky, to jest symbolickým způsobem. Jednotlivé obrazy vybírají z výpovědí očitých svědků a pachatelů textové pasáže, často jen jednotlivá slova a slovní spojení, a řadí je do různých souvislostí a konfrontací. Obrazy také využívají rozličné tonality, světlé a temné tóny, a korespondují tak s proměnlivostí paměti, s jejím zatemňováním, zakrýváním a rozostřováním, nebo naopak s jejím vyjasňováním, odkrýváním a oživováním. Jinými slovy, výstava se snaží představit paměť jedné tragické události jako živoucí příběh, který existuje díky naší účasti.

JAROSLAV ANDĚL

Výtvarník, organizátor výstav a historik umění působí jako pedagog na Anglo-American University, je konzultantem Rady Evropy pro kulturní dědictví, byl prvním ředitelem Veletržního paláce (1996–1998) a zakládajícím uměleckým ředitelem Centra současného umění DOX (2008–2015). Je autorem mnoha domácích a zahraničních výstav a knih o moderním a současném umění. V posledních letech se zabývá zejména tématem kolektivní paměti a otázkami historických traumat.

KINO prázdninově

Přerovské kino Hvězda myslí také o letošních prázdninách na školáky, kteří je stráví doma. Těm budou patřit středeční dopolední představení, začínající již v 9.30 dopoledne. A z čeho si mohou děti vybírat? Nabídka programu na červenec je následující:

6. 7. Raketák

12. 7. Jurský svět: Nadvláda

19. 7. Mimoni: Padouch přichází

27. 7 Thor: Láska jako hrom

Kino zároveň upozorňuje své věrné diváky, že po dobu prázdnin bude z důvodu nižší „dovolenkové“ návštěvnosti promítáno v pondělky a v úterky vždy jen jedno představení, a to vždy v 19 hodin.

Přejeme všem krásné, nejen filmové, prázdniny!

VAŠE PŘÍSPĚVKY, POZVÁNKY A UPOUTÁVKY MŮŽETE ZASÍLAT V PRŮBĚHU CELÉHO ROKU NA ADRESU
sehnalkova@prerovmuzeum.cz
UZÁVĚRKA PŘÍŠTÍHO ČÍSLA NA OBDOBÍ ŘÍJEN–PROSINEC BUDE 15. ZÁŘÍ 2022.

Vydejte se s archeology do terénu !

V návaznosti na loňský úspěšný ročník celorepublikové akce Archeologické léto se Archeologické ústavy AV ČR v Praze a v Brně ve spolupráci s více než pěti desítkami vědeckých, muzejních a dalších regionálních pracovišť, rozhodly i pro toto léto zorganizovat program komentovaných prohlídek archeologických lokalit s odborným výkladem profesionálních archeologů. Rozšiřují tak nabídku poznávacích a výletních cílů pro laickou i poučenou veřejnost. Dávají jedinečnou šanci „prozkoumat“ lokality známé i ty méně známé.

Na Přerovsku mohou všichni milovníci archeologie a historie během měsíce července a srpna absolvovat prohlídky vedené terénním archeologem Muzea Komenského v Přerově Zdeňkem Schenkem. Ten je seznámí se všemi zajímavostmi, které se vztahují ke dvěma významným archeologickým lokalitám v regionu. V Přerově bude ve spolupráci Kulturních informačních služeb města Přerova a Muzea Komenského v Přerově realizována komentovaná prohlídka legendární paleolitické lokality Předmostí s Památníkem loveců mamutů, v jehož interiéru je k vidění unikátní skládka kostí zvířat poslední doby ledové. Další atraktivní prohlídkou bude návštěva hradu Helfštýna a seznámení s výsledky archeologických výzkumů a nejzajímavějšími nálezy v atraktivním prostředí, který byl po náročné obnově na konci srpna 2020 slavnostně otevřen veřejnosti.

Stačí si jen rezervovat ten správný termín na internetové stránce akce: www.archeologickeleto.cz. https://www.arup.cas.cz/archeologicke-leto/

V letošním roce si organizátoři připravili pro účastníky ještě jednu novinku, kterou je sběratelská hra. Na každé lokalitě dostanou unikátní samolepku na sběratelskou kartu. Čím více archeologických lokalit v České republice zapojených do projektu Archeologické léto 2022 zájemce navštíví, tím více samolepek získá. Za největší množství samolepek jsou připraveny odměny od Archeologických ústavů AV ČR v Praze a Brně.

TERMÍNY KOMENTOVANÝCH PROHLÍDEK

Památník Loveců mamutů a Předmostí

8. 7. 2022 – 10.00
12. 8. 2022 – 10.00
27. 8. 2022 – 10.00

Hrad Helfštýn

9. 7. 2022 – 10.00
23. 7. 2022 – 10.00
13. 8. 2022 – 10.00

Koláže Vladimíra Noska k vidění v Přerově

Výstavu věnovanou odkazu fenomenálního výtvarníka Jiřího Koláře můžete až do konce července vidět v Galerii města Přerova.

Koláže tohoto významného umělce inspirovaly Vladimíra Noska, autora vystavených expo-nátů, v jeho umělecké tvorbě v posledních letech.

Vladimír Nosek, který v Přerově vystavoval už v roce 2015, se v posledním desetiletí věnuje především klasické koláži ve velmi osobitém pojetí s nezaměnitelným rukopisem. Pracuje s geometrií a grafickým citem, které občas oživí surrealistickým prvkem nebo avantgardním motivem. Prvotně rozrůzněné koláže postupně vystřídaly ucelené soubory pevně svázané tématem i způsobem zpracování. „*Vladimír Nosek stále více inklinuje k abstraktnímu zobrazení s využitím pruhů v horizontálách a vertikálách v kombinaci s dalšími geometrickými tvary, především pak kružnicemi. Společným rysem zůstává barevná střídmost, grafická preciznost a ucelená kompozice,*“ zve na tvorbu Vladimíra Noska kurátorka výstavy Lada Galová. Umělec žije v Jindřichově Hradci, je členem Asociace jihočeských výtvarníků, jeho tvorba je zastoupena v mnoha galeriích a soukromých sbírkách.

Výstava představuje výběr koláží z posledních let „*Tento poslední soubor představuje propojení stříkaného akrylu s koláží a přináší v mé tvorbě nový prvek. Lehce připomíná avantgardu první poloviny 19. století, především pak směr geometrické abstrakce,*“ přiblížil používanou výtvarnou techniku autor Vladimír Nosek.

Výstava potrvá do 31. července, v pátek 5. srpna ji vystřídá soubor fotografií o životě města Přerova, jehož autorem je nestor české dokumentární fotografie profesor Jindřich Štreit.

Sedmý ročník Hudebního léta na hradbách přinese sedm koncertů

Přestože letošní festival Hudební léto na hradbách přinese oproti létům, kdy v Přerově začínal, méně koncertů, opět půjde o luxusní směsici žánrů napříč hudebními styly. Během sedmi úterků počínaje 19. červencem dojde postupně na blues, rock, klezmer, jazz, soul, funky a mnohé další.

„Letošní ročník zahájí jihoafrický zpěvák, skladatel a kytarista Gerald James Clark. Ne nadarmo získal doma v Jihoafrické republice několik titulů a cen za nejlepší živé vystoupení a nekomerční multižánrovou hudbu. Jeho písničky jsou svižné, šlapavé a veselé, je to spíše rock´n´roll než naříkavé mollové dvanáctky. Je to hudba pro dobrou náladu a k tanci,“ zve na zahájení letošního festivalu jeho ředitel Pavel Ondrůj. Gerald Clark je podle něj vypravěčem příběhů. Hraje energický blues-rock, jásavý a taneční. Na svého otlučeného Fendera hraje prsty jako folkař, trsátko používá jen na sóla.

Festival bude dále pokračovat v úterý 26. července vystoupením fenomenálních Andi Ray Haverda Band. *„Ke snížení počtu letošních koncertů nás přiměla finanční situace v hudební branži. Se zvyšováním logicky vyšší požadavky, zdražily se nám i položky jako cestovné pro muzikanty nebo jejich ubytování. Abychom nemuseli snížit kvalitu hudební produkce, snížili jsme raději počet koncertů,“* **informovala spolupořadatelka akce Lada Galová.**

V srpnu se můžeme těšit na blues, protože hned 2. srpna nás čeká Blues Power z České republiky, ale i tuzemské funky o týden později. 9. srpna se představí Lucky Joe. 16. srpna pak hudební léto uzavře židovská a klezmer hudba Lechaim! Trio.

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajišťuje činnost spojenou s turistickým ruchem v Přerově a regionu

To nejlepší z Ivana Mládka uslyšíme v Michalově

Horolezci, horolezkyně a horolezčata, víte že Láďa jede lodí, Dáša jedla cukroví, železniční vlečka porazila křečka, Jenda Benda sjel na vodu mělkou a medvědi nevědí, že turisti nemaj zbraně?

Zajisté ano, vždyť kdo by neznal vtipné a chytlavé texty zpěváka, skladatele, hráče na banjo a výtvarníka - propagátora obrácené perspektivy - dnes již legendárního Ivana Mládka.

A právě jeho písničky nám zpříjemní závěr babího léta. Klub Dlažka pořádá 25. září 2022 od 16.00 v městském parku Michalov koncert Ivana Mládka.

Vstupenky na vystoupení pořídíte v předprodeji do 22. září za 300 Kč, na místě v den konání pak za 400 Kč.

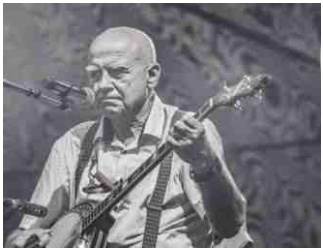

Koncert je na stání (pro osoby se sníženou pohyblivostí budou vyhrazena místa k sezení) a koná se za každého počasí.

Nebojte se, nejen skvělý hudební zážitek, ale i občerstvení je pro vás nachystáno. To je dobrý tip na to, jak přivítat nadcházející podzim, nemyslíte?

Nejaktuálnější informace nejen o koncertu, ale i o dalších aktivitách Dlažky získáte na www.dlazka.cz a na FB.

PSALO SE PŘED STO LETY

Uzavření ulice Wilsonovy pro povozy. Poněvadž klade se ve Wilsonově třídě pouliční potrubí, uvádím ve všeobecnou známost, že Wilsonova tř. zůstane po dobu této práce pro povozy uzavřena. Povozy nechť použijí ulice Kratochvílovy. Starosta Ing. Josef Vdolek.

Obzor, neděle 2. července 1922

Změna názvu obcí na Přerovsku bude prováděna v důsledku užší zemské místopisné komise. Jsou to obce, resp. místa (dosavadní názvy jsou v závorce): Marianin (Marianov). Čekyně, (Čekyň), Lýsky (Lejsky), Lhota Zábešní (Lhota Zábeční), Radslavice (Raclayice), Rokytnice (Roketnice, Újezdec (Újezd) a Vězky (Vežky).

Obzor, neděle 9. července 1922

Milovník záclon zjištěn naší policií v osobě V. Hoška. Poněvadž ale je kupoval v jednom zdejším hostinci „za pět minut strachu", policie si jej nechala v úschovně.

Obzor, úterý 11. července 1922

Protokolárně vyšetřováni – protože světili Husův svátek, byli někteří zřízenci státních drah v Přerově, ježto – se nedostavili 6. července do práce. Omlouvají se tím, že 6. červenec je národní svátek. Byrokratický šiml má zase hej!

Obzor, čtvrtek 13. července 1922

Nevědí o Obzoru. Koncem minulého týdne pořádalo herci brněnského divadla několik představení pod firmou Sociální péče v Přerově ačkoliv Sociální péče neměla s divadlem tím nic společného. Ale to není koneček naší věcí, nás se dotýká fakt, že naší redakci nebylo posláno žádné oznámení ani referentský lístek. Z dobré vůle, poněvadž jsme věc považovali za pouhé opomenutí, když objevily se plakáty, zaznamenali jsme zájezd těchto herců, ačkoli není naší povinností redaktora, aby postavil se na nároží a opisoval návěstí. Poněvadž jsme však poznali, že se jedná o úmyslné ignorování anonymním pořadatelstvem více o zájezd jsme se nestarali. Uznáváme jistě plně kulturní poslání divadla, avšak prvním příkladem kultury je společenská slušnost. Tím, když anonymní pořadatelé strčili před námi hlavu chytře do písku, neuškodili nám, nýbrž brněnským hercům a veřejnosti ukázali svou naivní zlomyslnost.

Obzor, sobota 15. července 1922

Velký cirkus „Konrádo" zavítal na krátký čas do Přerova a ve čtvrtek zahájil svá skvělá představení překvapujícími čísly jak akrobatickými tak cirkusovými a zájem o představení roste den ku dni. Rovněž prohlédnutí si stá-jí a klecí s dravými zvířaty upou-tá jistě každého milovníka uš-lechtilých, plnokrevných koní

Obzor, neděle 16. července 1922

Vyhláška! Přes veškerá dosavadní opatření nelze udržeti čistoty na veřejných místech, aby čištění města, prováděné obecní hospodářskou správou mělo úspěch, nebudeli obecenstvo samo dbáti toho, aby nebyly pohazovány na veřejném prostranství papíry a jiné odpadky a aby nebyly na učistěné ulice smetány odpadky a smetí z chodníků. Městská rada bude sice nucena pokutovati veškeré případy, obrací se však současně na obecenstvo s výzvou, aby samo šetřilo veřejných prostranství a samo dohlédalo na to, aby také druzí tohoto příkazu veřejného zájmu zdravotního a estetického dbali.

Obzor, úterý 18. července 1922

Nález lidské kostry. Při kopání kanálu v ulici Wilsonově, před obchodem p. Jůzy, nalezena v hloubce 2 metrů úplně zachovalá kostra. Kosti byly neobyčejně silně vyvinuté. Kostra byla pečlivě vyzvednuta p. Sahánkem, bude preparována a odevzdána museu.

Obzor, čtvrtek 20. července 1922

Československá Obec Legionářská Jednota Přerov pořádá v neděli 6. srpna 1922 letní slavnost ve všech místnostech akciového pivovaru v Přerově. V zahradě koncert 6. leg. hanáckého pluku z Olomouce. Bufet, tombola. Večer v sále taneční vínek. Vstupné do zahrady 6 Kč, na vínek 6 Kč i s dávkou.

Obzor, neděle 30. července 1922

Jak se šetří. Stavba zbytečné odbočky železniční z Dluhonic do Předmostí stála jen 15 mil. Kč. Odbočka tato byla zřízena na přání pánů byrokratů z olomouckého řed. státních drah a má jí býti poškozen Přerov. Poplatníci, uvažujte!

Obzor, úterý 15. srpna 1922

Věstník města Přerova přestane koncem tohoto měsíce vycházeti. Počal vycházeti po obecních volbách v r. 1919.

Obzor, čtvrtek 17. srpna 1922

Když se chytnou ženské při praní. Pradlena Koláříková prala prádlo pí. Králíčkové. Bílé pěkně vyprané prádlo měla uloženo na lavici, barevné ve škopku. Tu přihnala se jako lítá saň domácí pí. A. Borová a poručila pradleně, aby si vzala z lavice bílé prádlo, že si ji hned odnese. Když se k tomu pradlena neměla, popadla Borová prádlo a hodila jej do škopku mezi barevné, přičemž čisté bílé prádlo se důkladně probarvilo. Pí. K. čítá si 200 Kč škody a proto věc udala policii.

Obzor, středa 23. srpna 1922

PSALO SE PŘED STO LETY

Předmostské vykopávky. Předmostí je světoznámé svými vykopávkami z doby diluviální. Minulého týdne bylo ve Spol. cihelně vykopáno v hloubce asi 6m popeliště a pozůstatky člověka z doby diluviální. Poblíže místa nálezu byly vykopány ještě nástroje z pazourku – celkem tři kusy. Ve vykopávkách se pokračuje.

Obzor, pátek 25. srpna 1922

Městské museum je otevřeno vždy v neděli a svátek od půl 10 do půl 12 hod. Děti mohou navštívit museum jen v průvodu svých rodičů neb učitelů. Kdo by chtěl museum navštíviti ve všední den, nechť se přihlásí u p. Sahánka (Hor. náměstí č. 10), který milerád poslouží.

Obzor, neděle 3. září 1922

Stavební ruch podzimní rozvíjí se utěšeně. SME vypisuje právě soutěž na stavbu obytného domu a současně i okr. nem. pokladny. Lešetín zahájil stavbu nových 11 obytných domků podél moštěnské silnice. V plném proudu jest stavba zimní hospodářské školy, železničních činžáků, obchodní školy a domků firmy Heinik u Hrádného mlýna. Rodinné domky Domova na Vsadsku jsou již z větší části obydleny a zbytek se dodělává.

Obzor, úterý 12. září 1922

Bujný humor Haškův spojený s neodolatelnou komikou Karla Nolla v hlavní úloze „Dobrého vojáka Švejka" a vůbec celá souhra těchto rozmarných epoch vyvolává ve všech městech neobvyklý zájem. V Přerově budou provedeny ve dnech 19. a 20. září dvě epochy. Hráno bylo dosud na Moravě jen v Olomouci a ve Vyškově. Předprodej vstupenek v Obzoru.

Obzor, úterý 12. září 1922

Intimní scénu zaříditi hodlá Ústř. sbor soc. péče v Přerově, aby tak získal stálý zdroj příjmů pro letní čechyňskou dětskou kolonii. Myšlenka může býti realizována, poněvadž majitel kina Olympie dal svůj sál na každý pátek zdarma k dispozici. Povede–li se využíti této ochoty, pak můžeme říci, že zřídíme si zde stálou intimní scénu, která bude dobrým měřítkem toho, jak dalece dozráváme pro stálé divadlo. Jest v programu střídati večery dramatické s jinými (akademie, kabaretní, taneční večery atd.) vždy tak, aby přinesly určitou kulturní úroveň. Zahájení těchto večerů – vždy při lidových cenách – má se státi třemi jednoaktovkami.

Obzor, pátek 15. září 1922

Stavební projekty. Cukrář Sum projektuje stavbu třípatrového domu v Komenského ulici vedle obchodu p. Lippnera. Stavitel Jandásek zhotovil plány na svůj dvoupatrový dům na Novosadech vedle domu Moravské Agrobanky, která také pomýšlí na rekonstrukci celého domu. Město Přerov provádí vyvlastňovací řízení pozemku Marie Krumpholcové a Jana Mrázka na náměstí Svobody na Loučkách, aby tam buď samo neb ministerstvo veřejných prací postavilo činžovní domy.

Obzor, neděle 24. září 1922

Promenádní koncerty večerní v Michalově započnou dříve a také spíše skončí.

Obzor, neděle 24. září 1922

Nové osvětlení zapnuto v pátek večer ve Willsonově ulici, kde po vzoru velkých měst umístěny velké žárovky na napnuté šňůře přes ulici. Postupně budou osvětlovány lépe i ostatní části města. Vracíme se i v osvětlování ulic k dobám předválečným.

Obzor, neděle 24. září 1922

Nové veřejné záchodky. Dnešním dnem počínaje otevřeny jsou nově postavené veřejné záchodky ve dvoře živnostenských prodejen na Žerotínově náměstí. Poplatek za použití klossetu činí za osobu 50 h a musí býti před použitím stoličné zaplacen. Obecenstvo se žádá, aby záchodky neznečišťovalo a spolu se upozorňuje, že každé znečištění bude policejně potrestáno. Záchodky přístupny jsou denně od 7. hod. ranní do 7. hod. večerní.

Obzor, neděle 24. září 1922

Pan president v Přerově. Dne 6. října odpoledne o 14 hodině vlak s panem presidentem republiky z Krásna a přijede do Brna o 17. hod. a 30. min. Přerovem podle dosavadních dispozic projede vlak zmírněnou rychlostí. Přesná hodina kdy projížděti pan president Přerovem není dosud známa. Městská rada dává občanstvu o tom zprávu, aby se mohlo shromážditi na nádraží a aby ozdobilo domy, zejména v blízkosti dráhy, prapory. Starosta ing. J. Volek.

Obzor, čtvrtek 28. září 1922

Mladá virtuoska houslí Kiti Červenková bude míti v Přerově samostatný koncert za klavírního doprovodu Jarmily Drahošové v sobotu 14. října v Městském domě. Předprodej vstupenek v Obzoru.

Obzor, čtvrtek 28. září 1922

Esperantisté v Přerově požádali pana říd. učitele Krumpholze z Hlinska, aby uspořádal přednášku o Esperantu, jež bude uspořádána v sobotu 30. září t.r. v Akc. pivovaru v Přerově o 8. hod. večer. Jak známo, jest pan Krumpholz autorem několik Esperantských učebnic.

Obzor, sobota 30. září 1922

Celkový pohled na budovu krytého bazénu

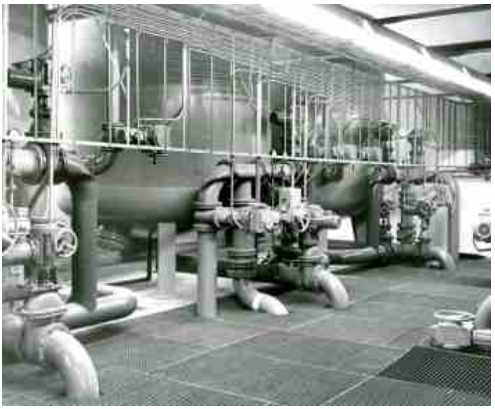

Strojovna

PLAVEME CELOROČNĚ!

Pro větší komfort návštěvníků byl zařízen vkusně zařízený vestibul s pokladnou, občerstvením a posezením v odpočinkové zoně.

První napouštění bazénu v den zahájení provozu 17. 11. 1978

Dětský bazének je již napuštěn a koupání může začít!

Přerovský plavecký areál byl pro potřeby veřejnosti slavnostně otevřen 17. listopadu 1978, kdy byla jeho stavba, prováděná za přispění Českého svazu tělesné výchovy v akci „Z“ v (na tehdejší poměry) rekordním čase pěti let dokončena. První modernizace se dočkal až v roce 2011 a letos dojde k jeho další rekonstrukci - opravována bude vnitřní „padesátka“.
V roce 2004 získalo přerovské vodní centrum titul „Nejekologičtější bazén v České republice.
Ať Přerovanům slouží ještě dlouhá léta ke sportu i ku radosti!

Okresní soud

Již přes devět desetiletí sídlí přerovský okresní soud ve Smetanově ulici. V letech 1926 až 1927 zde vyrostly tři nové prostorné úřední budovy pro místní okresní úřad, okresní soud a finanční správu. Okresní soud, jehož novou budovu zachytil Karel Jensen někdy v půli 30. let minulého století, se do tohoto působiště přestěhoval koncem roku 1927.

Soud fungoval v Přerově již od roku 1850, avšak až do onoho roku 1927 neměl vlastní dům vyhovující plně jeho potřebám. Postupně vystřídal budovu bývalé radnice na Horním náměstí, budovu pozdější obecné školy na Komenského třídě a dokonce i zámek. V nové prostorné dvoupatrové budově soudu bylo projektováno celkem 38 místností včetně 4 velkých jednacích sálů a samozřejmostí již bylo vybavení ústředním topením. V roce 1932 pracovalo na přerovském soudu celkem 27 zaměstnanců. V čele soudu stál přednosta s titulem soudního rady, jemuž bylo dále administrativně podřízeno pět okresních soudců. Tehdy byla organizace soudnictví na okresní úrovni uspořádána tak, že politický okres byl rozdělen zpravidla na dva okresy soudní. O rozsáhlý obvod politického okresu se tak dle místní příslušnosti podělily dva okresní soudy. Přerovský okres byl tedy rozdělen na soudní okresy se sídlem v Přerově a v Kojetíně. Dle plánů dnes víme, že v přízemí, v oknech vpravo hlavního vchodu bylo pracoviště pozemkové knihy, vlevo pak podatelna sousedící s hlavní registraturou. V prvním patře měl zcela vpravo svou rohovou kancelář přednosta, zatímco zcela vlevo byla jednací síň případů z oblasti trestního práva s čekárnou a místností pro advokáty. Přímo nad ní, ve druhém patře bylo místo pro jednací síň záležitostí civilně právních. Vlevo od hlavního vstupu do soudní budovy lze vidět vrata do dvora, kde se nacházela věznice okresního soudu o 19 celách. V budově věznice se v přízemí nacházel i byt pro dozorce – správce věznice. S novými úpravami systému soudnictví a vězenství byla činnost věznice okresního soudu ukončena a uvolněné místo bylo využito pro potřeby bezpečnostních složek. Od počátku 60. let se zde vystřídaly obvodní a okresní oddělení tehdejší Veřejné bezpečnosti. Místní obvodní oddělení Policie České republiky zde ostatně sídlilo až do roku 2009, kdy se přestěhovalo do adaptovaného objektu v ulici Čapky Drahlovského. Budova okresního soudu tvořila blok se sousedícím domem finanční správy, který je možno spatřit zcela vlevo. Finanční správa na okrese byla tvořena berní správou se sídlem v Přerově se dvěma podřízenými berními úřady v Přerově a v Kojetíně. V posledním patře měl své pracovny také důchodkový kontrolní úřad. V budově finančních úřadů pracovalo v roce 1932 celkem 15 zaměstnanců okresní berní správy, 14 zaměstnanců přerovského berního úřadu a 8 zaměstnanců důchodkové kontrolního úřadu. Dva zřízenci berní správy zde přímo bydleli. Blok budov okresního soudu s věznicí a finančních úřadů postavili přerovští stavitelé Antonín Bartošek a Josef Pilc.

Petr Sehnálek

ZPRAVODAJ MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, ČERVENEC–ZÁŘÍ 2022

Texty: Lada Galová, Josef Chytil, Marta Jandová, Jarmila Klímová, Andrea Kopečková, Helena Kovářová, Šárka Krákorová Pajůrková, Jan Lauro, Kamil Lukeš, Svatava Měrková, Petr Sehnálek, Kristina Sehnálková, Zdeněk Schenk, Markéta Straková, Jana Trtíková a Lubomír Vyňuchal
Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově, archiv KIS Přerov, Zdeněk Schenk a Lubomír Vyňuchal
Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková
Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p.o., Horní nám. 7/7, 750 02 Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno MK ČR pod zn. MK ČR E 21496. Čtvrtletník - periodický tisk územního samosprávného celku. Vyšlo 8. 7. 2022 v Přerově. Příští číslo vyjde 10. 10. 2022. Změna uveřejněného programu vyhrazena!
V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p. o., budou pořizovány obrazové a zvukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p.o., nenese odpovědnost za záznamy pořízené a zveřejněné jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/img/muze-um/GDPR/2018_05_Informace_o_zpracovani_osobnich_udaju_web.pdf.
Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.